

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM OKULLARI 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KONUŞMA VE YAZMA SORUNLARI
(Bitlis Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Neslihan ÖNDER

BOLU – 2009

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM OKULLARI 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KONUŞMA VE YAZMA SORUNLARI
(Bitlis Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Neslihan ÖNDER

Danışman
Prof. Dr. Süleyman ÇELENK

BOLU – 2009

ABSTRACT

SPEAKING AND WRITING PROBLEMS OF THE STUDENTS IN THE THIRD CLASS OF PRIMARY SCHOOLS

(Bitlis Models)

Önder, Neslihan

Master, Faculty Of Education

Advisor : Prof. Dr. Süleyman ÇELENK

September 2009, 102 Pages

This study focuses on the problems of speaking and writing met with difficulties in the third grade in the primary school. This study aims how to solve these problems. Research has been done among 116 school children and 7 teacher studyin in the third grade in schools in Bitlis, Mutki county villages.

As a means of information gathering for this research, observation and voice record confirming of students speaking for problems; examining of documents (two kinds of writing exercises) for writing problems and observation forms for both writing and speaking problems have been utilised.

The information gathered have been assessed by suitable methods, the reulting consequences have been summarided below according to sub-problems.

Including the experiment goup,between the shoools;

- 1.The most speaking problem has been seen in Kavakbaşı Boarding School.
- 2.The least speaking problem has been seen in Atatürk Primary School.
- 3.The most writing problem has been seen in Kavakbaşı Boarding School.
4. The least writing problem has been seen in Atatürk Primary School.

5.The most speaking problem is students using of wrong words while speaking and their wrong pronunciation of the words.

6.The most writing problem students don't use the punctuation marks and they don't use the big letter at the beginning of the sentence.

According to this study it has been seen that the students have met the speaking problems such as the wrong usage of the word, usage of the missing words, the writing problems such as writing with the wrong letter, writing missing letter, syllable and the word.The teachers need to do a lot of exercises such as speaking and dictation in order to decrease these problems. The students, who are in the age of 6, must go to the preschool education. And also the families must be careful about their speeches.

Key Words: Native language, language, speaking, writing.

ÖZET**İLKÖĞRETİM OKULLARI 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KONUŞMA VE YAZMA SORUNLARI
(Bitlis Örneği)**

Önder, Neslihan

Yüksek Lisans, Eğitim Fakültesi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Süleyman Çelenk

Eylül 2009, 102 sayfa

Bu çalışmada ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan konuşma ve yazma sorunlarının tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm yollarının üretilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Bitlis İli Mutki ilçesinde ve ilçe köylerinde bulunan ilköğretim okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden 116 öğrenci, 7 öğretmen üzerinde yapılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin konuşma sorunlarını tespit etmek için gözlem-ses kaydı, yazma sorunlarını tespit etmek için dokuman incelemesi (iki türlü yazma çalışması), hem konuşma hem yazma sorunlarını tespit etmek için ise görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen bilgiler uygun yöntemlerle değerlendirilmiş, ulaşılan bulgular alt problemlere göre aşağıda özetlenmiştir.

Örneklem dahilindeki okullar arasında ;

- 1.En fazla konuşma sorunu Kavakbaşı YİBO’da,
- 2.En az konuşma sorunu Atatürk İlköğretim Okulu’nda,
- 3.En fazla yazma sorunu Kavakbaşı YİBO’da,
- 4.En az yazma sorunu Atatürk İlköğretim Okulu’nda görülmüştür.
- 5.En fazla karşılaşılan konuşma sorunu öğrencilerin konuşurken yanlış sözcük kullanması ve kelimelerin yanlış telaffuz edilmesi,

6.En fazla karşılaşılan yazma sorunu öğrencilerin noktalama işaretlerini kullanmaması ve cümle başında cümle başında büyük harf kullanmama sorunudur.

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerde yanlış sözcük kullanımı, eksik kelimeler kullanma gibi konuşma sorunları yanlış harf/ek yazma, eksik harf/hece/kelime yazma gibi yazma sorunları görülmüştür. Bu sorunları en aza indirmek için öğretmenlerin bol bol etkinlik yapması, konuşma ve dikte çalışmalarına ağırlık vermesi, ülkemizde 6 yaşına gelen öğrencilerin okul öncesi eğitime tabi tutulması ve ailelerin de Türkçe'yi doğru, etkili konuşma ve yazmalarına ağırlık vermesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler : Anadil, dil, konuşma, yazma.

TEŞEKKÜR

Araştırmama boyunca bana rehberlik eden, karşılaştığım problemleri çözmeme yardımcı olan danışmanım Prof. Dr. Süleyman ÇELENK' e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmam için bana yol gösteren ve karşılaştığım zorluklarla mücadele etmemde bana destek olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ' a , araştırmamı yapmam için gerekli bilgileri öğrenmeme yardımcı olan, bana bilimsel bakış açısı kazandıran değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT' e ve bana her türlü desteği esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZUOĞLU' na, çalışmalarım için bana destek olan Rektörlük Öğrenci İşleri Şube Müdürü Fahrettin BASKIN' a, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca derslerini takip ettiğim bütün öğretim üyelerine teşekkürü borç bilirim.

Araştırmanın uygulanması sırasında ve yüksek lisans çalışmalarım sırasında bana gerekli kolaylığı gösteren Bitlis-Mutki Kaymakamı Hacı UZKUÇ' a, Bitlis-Mutki Milli Eğitim Müdürü Mutluk ÖZDEN' e, Milli Eğitim Şube Müdürleri Sadettin ORAL' a ve Adnan BOZOKLU' ya, dersleri sırasında uygulama yapılmasına izin veren ve bazı uygulamalara bizzat katılan, görüşleri ile çalışmalarına yardımcı olan sınıf öğretmenlerine, çalışmalarıyla araştırmama yardımcı olan değerli öğrencilere teşekkür ederim.

Çalışmalarımın bazı bölümlerinde bana yardımcı olan okul öncesi öğretmeni Muhammet KARACA' ya, İngilizce öğretmeni Hacer KİRAZ' a, matematik öğretmeni Adnan KARAOĞLAN' a, sınıf öğretmeni Meltem KOÇTEPE' ye, sınıf öğretmeni Celal DÖLEK' e teşekkürü borç bilirim. Değerli dostum Seval AKCAN' a da yardımlarından ötürü teşekkürü borç bilirim.

Araştırmam boyunca beni destekleyen, çalışmalarım ile ilgili sıkıntıları benimle paylaşan aileme teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmayı aileme armağan ediyorum.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ABSTRACT.....	IV
ÖZET.....	VI
TEŞEKKÜR.....	VIII
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XII

BÖLÜM I.....1

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.6. Tanımlar.....	5
1.6.1. Konuşma.....	5
1.6.2. Yazma.....	5
1.6.3. Dil.....	5
1.6.4. Anadil.....	5

BÖLÜM II.....6

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR..... 6

2.1. Kuramsal Temeller.....	6
2.1.1. İletişim.....	6
2.1.2. İlköğretimde Konuşma ve Yazmanın Önemi ve İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı	7

2.1.3. Konuşma ve Yazma Becerileri	11
2.1.3.a. Konuşma Becerileri	11
2.1.3.b. Yazma Becerileri	12
2.1.4. Öğrenme, İletişim, Dil ve Anadil	13
2.1. 5. Dile Dayalı İletişim, Konuşma ve Yazma	15
2.1.6. Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar	16
2.2. İlgili Literatür	20
BÖLÜM III....	31
YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırma Modeli	31
3.2. Evren ve Örneklem	32
3.3. Araştırmacının Araştırmadaki Rolü	34
3.4. Veri Toplama Araçları	34
3.5. Verilerin Çözümlemesi	34
3.6. Geçerlik ve Güvenilirlik	35
3.6.1. Geçerlik	35
3.6.1.a. İç Geçerlik	35
3.6.1.b. Dış Geçerlik	36
3.6.2. Güvenilirlik	36
3.6.2.a. İç Güvenilirlik	36
3.7 1. Görüşmelerin Yapılması	37
3.7.2. Gözlemlerin Yapılması	39
3.7.3. Ses Kayıtlarının Alınması	39
3.7.4. Yazma Çalışmalarının Yapılması	40
3.7.5. Araştırmanın Yapıldığı Yer	41

BÖLÜM IV.....	42
BULGULAR VE YORUM.....	42
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	42
4.1.a. Ses Kayıtlarına Göre Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	42
4.1.b. Gözlemlere Göre Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	44
4.1.c. Görüşmelere Göre Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	47
4.1.d. Ses Kayıtları, Gözlem ve Görüşmelere Göre Elde Edilen Bulguların Karşılaştırılması	48
4.1.e. Öğrencilerde Görülen Konuşma Sorunlarının Nedenleri	51
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	54
4.2.a. Özet Çalışmalarına Göre Belirlenen Bulgular	55
4.2.b. Dikte Çalışmalarına Göre Belirlenen Bulgular	65
4.3. Tartışma	78
BÖLÜM V.....	80
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
5.1. Sonuç	80
5.2.Öneriler.....	83
5.2.a.Konuşma Problemleri İçin Çözüm Önerileri.....	83
5.2.b.Yazma Problemleri İçin Çözüm Önerileri.....	84
5.2.c.Araştırmacılara Öneriler.....	85
KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	91
1. Görüşme Formu	92
2. Gözlem Formu.....	95
3. Yazma Çalışması Metni	98
4. Araştırma İçin Gerekli İzin ve Onaylar.....	100

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1 : Bitlis İli Mutki İlçesinde Yer Alan İlköğretim Okulları, 3. Sınıf Öğrencileri ve Öğretmen Sayıları.....	32
Tablo 2 : Örneklemeye Giren Okullar, Bu Okulların 3. Sınıf Öğretmen ve Öğrenci Sayıları.....	33
Tablo 3 : Görüşme Tarih ve Süreleri.....	38
Tablo 4 : Ses Kayıtları Tarih ve Süreleri	41
Tablo 5 : Ses Kayıtlarına Göre Öğrencilerde Karşılaşılan Konuşma Sorunları	43
Tablo 6: Öğrencilerin Gözlemlenmesi Sonucu Karşılaşılan Konuşma Sorunları ...	45
Tablo 7: Öğretmenlerle Görüşmeler Sonucunda Öğrencilerde Karşılaşılan Konuşma Sorunları	47
Tablo 8 : Öğrencilerin Konuşma Bozuklukları İle İlgili Toplam Veriler	49
Tablo 9 : Öğrencilerde Görülen Konuşma Sorunlarının Nedenleri	51
Tablo 10 : Açıkalan İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Özet Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları	55
Tablo 11 : Atatürk İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Özet Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları	58

Tablo 12 : Dereyolu İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Özet Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları	60
--	----

Tablo 13 : Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Özet Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları.....	62
---	----

Tablo 14 : Özet Çalışması Yapılan Tüm Okullarda Karşılaşılan Yazma Sorunları	64
---	----

Tablo 15 : Açıkalın İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencileriyle Yapılan Dikte Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları	66
---	----

Tablo 16 : Atatürk İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencileriyle Yapılan Dikte Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları	68
--	----

Tablo 17 : Dereyolu İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencileriyle Yapılan Dikte Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları	70
---	----

Tablo 18 : Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencileriyle Yapılan Dikte Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları	72
---	----

Tablo 19 : Dikte Çalışması Yapılan Tüm Okullarda Karşılaşılan Yazma Sorunları.....	75
---	----

Tablo 20 : Öğrencilerde Görülen Yazma Sorunlarının Nedenleri	76
---	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

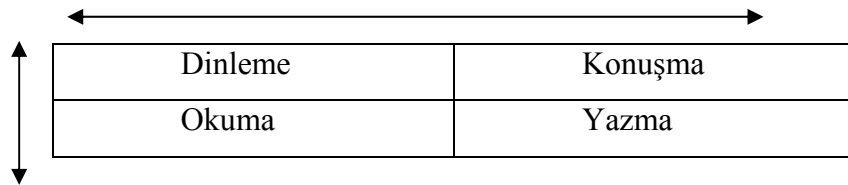
Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanları doğru bir şekilde anlamak ve bireyler tarafından doğru bir şekilde anlaşılacak kişiler arasındaki birlikteliğin amacına ulaşmasını sağlayan önemli bir faktördür. Bir babanın çocuğunu, bir çalışanın patronunu, bir asistanın bilim adamını doğru bir şekilde anlaması gerekir ki amaçlara doğru bir şekilde ulaşılabilir. Eğitim-öğretimin amaçlarına, hedeflerine, kazanımlarına ulaşabilmek için de bir öğrencinin öğretmenini, bir öğretmenin de öğrencisini doğru bir şekilde anlaması gerekir.

Öğretmen ve öğrencinin birbirlerini doğru bir şekilde anlamasının anahtarı, başarılı bir iletişim sürecidir. Başarılı bir iletişim süreci, dilin doğru ve etkili kullanılmasına bağlıdır. Öğrenme sürecinde kaynak (öğretmen), hedeflediği kişiye (öğrenciye) ulaşmak için duygu, düşünce ve bilgiyi dil dediğimiz semgesel sistem aracılığıyla iletir.

Dilin doğru ve etkili kullanılması için bireylerin dört temel dil becerisinin gelişmiş olması gerekmektedir. Dil gelişiminde birbiriyle iç içe olan bu beceriler aşağıda şema ile gösterilmiştir.

Canbulat (2004:21), konuşmanın kişinin çevresindekileri taklit ederek kazanabileceği bir beceri olduğunu ve bu becerinin kazanılıp pekiştirilmesinde

çevrenin rolünün büyük olduğunu belirtmiştir. Ona göre konuşma için uygun öğrenme olanakları yoksa konuşma istenilen nitelikte gerçekleşmemektedir. Bu doğrultuda dilin doğru ve etkili öğrenilmesinin önemi ön plana çıkmaktadır. Uygun öğrenme olanaklarının oluşması ve konuşmanın istenilen nitelikte gerçekleşmesi için öğrencilerin dili doğru ve etkili bir şekilde öğrenmeleri gerekmektedir. Ancak bu bazı durumlarda zor olabilmektedir. Örneğin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki öğrencilerin resmi eğitim dili olan Türkçe'yi doğru ve etkili kullanmaları, öğrenmeleri zorlaşmaktadır. Çünkü onların anadili ile eğitim dilleri farklıdır. Bu bölgelerde eğitim gören öğrenciler doğduklarından itibaren okula gelene kadar öğrendikleri dili bir kenara bırakıp yeni bir dil ile tanışmaktadır. Öğrenciler ilköğretim 1. sınıfta tanıştıkları Türkçe'yi doğru öğrenebilmeleri sayesinde kendilerini geliştirebilmektedirler. Bireylerin eğitim yaşantılarını, toplumsal başarı durumlarını, üst öğrenim kurumlarına geçebilmelerini ve topluma yararlı bir meslek sahibi olabilmelerini sağlayan ön koşul Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel bir şekilde öğrenebilmeleridir. Okuduğunu anlayamayan, Türkçe konuşmakta güçlük çeken, kelimelerin anlamlarını yeteri kadar bilmeyen, kelime ve ifadeleri anlamakta zorluk çeken, yazma sorunları yaşayan bireyler hayatları boyunca başarıya ulaşmada sıkıntı yaşayabilirler.

Çelenk'e (1993:3) göre bireyin anadilinde kazandığı davranışlar, gerek okuldaki, gerekse okul dışındaki başarısını ve bunun yanında çevresine uyumunu belirleyen etkenlerdendir. Öğrencinin anadilindeki başarı derecesiyle okuldaki başarı ve çevreye uyum gücü arasında yakın bir ilişki kurulabilir.

Öğrenci, okula başlayana kadar ailesinden ve yakın çevresinden öğrendiği dili okula gelince şekillendirmeli, yanlış öğrenmelerini düzeltmeli, dilini doğru bir şekilde öğrenerek geliştirmelidir.

T.C. Anayasa'sı, Türk dili, anayasanın değiştirilmeyecek hükümlerinden olan 3.maddesinde: "Türk Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçe'dir." Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevini düzenleyen 42. maddesinde ise: "Türkçe'den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez..." şeklinde yer almıştır. Her öğretmen, anayasaya bağlı olarak T. C. Devletin ve Türk toplumunun resmi dili olan Türkçe

ile eğitim vermelidir. Her öğretmen, öğrencilerine Türkçe’yi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi kazandırmalıdır.

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, genel ilkelerinin (c) bendinde: “İlköğretimde derslerde ve ders dışı etkinliklerde Türkçe’nin doğru, güzel ve etkili kullanılması temel hedeftir. ” denir. (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html, Eylül, 2009)

İlköğretimin amaçlarının 4. maddesi (c) bendinde ise: “İlköğretim görmüş bir yurttaş; Türkçe’yi doğru ve açık bir şekilde konuşur, okur ve yazar.” denilmektedir. (<http://www.bekirhoca.com/makaleler/makale.asp?id=79>, Ağustos, 2009)

Türkçe dersi öğretim programının genel ve özel amaçları özet olarak: Türkçe’nin “anlama, anlatım, dilbilgisi ve yazı” ile ilgili davranışlarının kazandırılmasını öngörmektedir.

Türkçe’nin öğretiminde yaşanan eksiklikler, henüz tam olarak çözülememiş olan konuşma ve yazma sorunları, yetişen nesillerin düşüncelerini aktaramayan, konuşamayan, etkili bir şekilde yazamayan, kendine güvensiz, tartışma, eleştirme yoksunu olmasına yol açabilir. Bu durum da ülkemizin kalkınmasında, başarı durumunda, eğitim kalitesinde ve kültürel birikiminde olumsuz sonuçlar doğurabilir.

1.2. Problem Cümlesi

‘İlköğretim okulları üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan konuşma ve yazma sorunları nelerdir?’

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Bitlis ili Mutki ilçesi ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan konuşma ve yazma sorunlarının neler olduğunu tespit etmek ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde bulunmaktır.

Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim okulları üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan konuşma sorunları nelerdir ?

2. İlköğretim okulları üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan yazma sorunları nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

İlköğretim dönemi, öğrencinin doğru ve etkili konuşma-yazmayı öğrendiği bir dönemdir. Öğrencinin ileriki yaşantısında duygu, düşünce ve bilgilerini etkili bir şekilde ifade etmesi, kendisini gerçekleştirme yolunda sağlam adımlarla ilerleyebilmesi için ilköğretimde konuşma ve yazma becerilerini doğru bir şekilde kullanması gerekmektedir. Bunun için de öğrencilerde görülen konuşma ve yazma sorunları en aza indirilmelidir. Bir insanın bilgiyi araması, keşfetmesi, soru sorması, araştırma yapması, eleştirmesi (sorgulaması) ve bunun sonucunda başarıya ulaşması kişinin yaşantısı boyunca kendisini geliştirmesini, kendisini bir adım ileri taşımasını sağlar. Kişi, bu çalışmalarda bulunurken dilini etkili bir şekilde kullanır. Özellikle konuşma ve yazma, bu amaca ulaşmada bir araç olarak kullanılır. Konuşma ve yazma temeli iyi olmayan birey, kendini ifade etmede, bilgiyi bulup kullanmada ve başarıya ulaşmada güçlük çeker. Bu durum da kişiyi pasif, karamsar, hayata ve başarıya karşı olumsuz bir tutuma itebilir. Bu araştırma ile sınıf öğretmenlerine ve diğer eğitimcilere Doğu Anadolu Bölgesi'nde öğrenim gören öğrencilerde karşılaşılan konuşma ve yazma sorunlarının hangi boyutlarda olduğu konusunda bilgi verilebileceği düşünülmektedir. Bu sorunlara göre öğretmenler, Türkçe öğretimi ve özellikle öğrencilerin akıcı konuşma ve yazmaları konusunda çalışmalar geliştirebilirler. Ayrıca bu çalışma doğudaki okullarda yer alan konuşma yazma sorunlarının çözülmesine ışık tutabilir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

2008-2009 Eğitim Öğretim yılı, Bitlis ili Mutki ilçesi, Açıkalan, Atatürk, Dereyolu, Kavakbaşı ilköğretim okulları üçüncü sınıflarında öğrenim gören öğrenciler ile bu öğrencilerin öğretmenleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Konuşma

Konuşma, ‘Düşünce, duygu ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır.’ (Demirel,2002)

1.6.2. Yazma

Yazma, başkaları ile iletişim kurmanın ve kendini anlatmanın bir yoludur. (Çalışkan,2000:3)

1.6.3. Dil

Dil, insanların duygularını, düşüncelerini bildirmek için sözcüklerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma aracıdır (Türk Dil Kurumu,1998:586).

1.6.4. Anadil

Anadil, bireyin içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir (TDK;1980;20).

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konuşma ve yazma sorunları ile ilgili araştırmalar ve kuramsal açıklamalar yer almaktadır.

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1. İletişim

İnsanların birbirlerini anlamasının ve birbirleriyle anlaşmasının yolu iletişimdir. İletişim, herhangi bir mesajın kaynaktan alıcıya doğru bir şekilde iletilmesi sürecidir. Çilenti'ye (1988:43) göre birey, iletişim sürecinde kendisinde bulunan fikir, bilgi, tutum, haber, duygu ve becerileri bir başkasıyla paylaşabilir.

İletişim, insan yaşamının her anında gerekli olan bir paylaşım sürecidir. Okullar da insan yaşamının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. İletişimin en yoğun yaşandığı yerlerden biri de okul ortamlarıdır. İletişimin en yoğun yaşandığı yerlerden biri de okul ortamlarıdır. Bunun yanında birey, ilk eğitim tecrübesini de okulöncesi ve ilköğretim sürecinde yaşamakta, böylece akranları ve öğretmenleri ile birtakım paylaşımlarda bulunmaktadır.

Öğrencinin, özellikle ilköğretim dönemindeki iletişim çabaları onun için son derece önemlidir. Çocuk, dünyayı iletişim yolu ile tanır. Aile ortamından kopup gelen çocuk yeni çevresine uyum sağlamada iletişimi kullanır. Öğretmenler, akranları gibi çeşitli kaynaklardan mesajları alır ve anlamlandırmaya çalışır ya da zaman zaman kendisi kaynak olur ve çeşitli alıcılara mesajını iletmeye çalışır. Bu süreçte de öğrenci sözlü ve sözsüz iletişimi kullanır. Öğrenci sözlü iletişim (konuşma ve yazma) ve sözsüz iletişim (beden dili) yolu ile duygu ve düşüncelerini iletir.

Öğrencinin, yaşamının önemli bir bölümü olan okulda arkadaşları, öğretmenleri ile iletişimi iyi olmalıdır. Öğrencinin ancak iyi bir iletişimle duygu, düşünce ve izlenimlerini karşı tarafa doğru bir şekilde anlatması mümkündür.

Çelenk'e (1993:2) göre başarılı bir öğrenme etkili bir iletişimin ürünüdür. Sınıfta belli bir konuda öğrencilerin öğretmeninden belli bilgi ve beceriler öğrenmesi, öğretmenle öğrenciler arasında iletişim kurulmasına bağlıdır. Tekin (1980) de başarılı bir öğrenmenin temelini başarılı bir iletişim sürecinin oluşturduğunu söylemiştir. Başarılı bir iletişim süreci dili etkili bir şekilde öğrenmeye; okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini yeterli düzeyde kazabilmeye, iletişim yeterliliğine ulaşabilmeye bağlıdır.

Çalışkan'a (2000:1) göre öğretmen ile öğrenci arasında öğrenilecek konuyla ilgili iyi bir iletişimin kurulması, konunun en hızlı ve etkili bir şekilde öğrenilmesini sağlar.

2.1.2. İlköğretimde Konuşma ve Yazmanın Önemi ve İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı

İlköğretimde konuşma ve yazma, öğrencinin okul yaşantısı ve başarısı için gerekli olan en önemli çabalardandır. Konuşma ve yazma, öğrenci için her derste kendisini ifade etmenin bir anahtarıdır. Konuşma ve yazmanın da etkili bir şekilde gerçekleşmesi için iyi bir dil eğitimi gerekmektedir. Dil eğitiminin genel anlamda Türkçe derslerinde verilebileceği düşünülmektedir. Ancak konuşma ve yazmanın ön koşulu olan dil eğitimi yalnızca Türkçe derslerine bırakılmamalıdır. Bu konuda Albayrak'ın düşünceleri şu şekildedir:

‘Türkçe dışındaki derslerin ve bu derslerin öğretmenlerinin de çocuktaki dil gelişimi üzerinde önemli bir yeri vardır. Çünkü dil demek hayatın kendisi demektir. Dil, hayatın her safhasında, dolayısıyla da her derste kullanılan bir araçtır. Bunun için diğer dersler, Türkçe için yardımcı kaynak özelliği taşır.’ (2001:53)

Türkçe derslerinde öğrencileri doğru konuşan, doğru yazan ve düşüncelerinin ifadesinde yaratıcılığını geliştiren bireyler haline getirmek önem

taşıır. Bu doğrultuda 2005 İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında Türkçe dersinin ‘genel amaçları’ arasında öğrencilerin :

2. Duygu, düşünce ve hayalleri sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır bir biçimde ifade etmeleri,

3. Türkçe’yi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,

7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık haline getirmeleri,

10. Hoşgörölü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri gibi maddeler yer almaktadır (2008:27).

İlköğretimde öğrencinin her yönden gelişmesi için konuşma ve yazmayı doğru bir şekilde öğrenmesi gerekmektedir. H.A.Overstreet (Nas,2003:188), kişiliği de düşünsel gelişimi de belirleyen ana etmenin konuşma yetkinliği olduğunu belirtmiştir. Yüksel de (1997:24) araştırma ve ödevlerin hazırlanmasında, kitap, rapor ve kompozisyon yazmada, yazının ayrı bir önem kazandığını belirtmiştir.

Çelenk ve diğerleri (2004:3), okuma yazmanın öğrenilmesinin çocuğun sonraki öğrenmeleri için çok önemli ve mutlaka gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Yazmanın öğrencilerin sonraki öğrenmeleri için ön koşul olduğu görölmektedir. Öğrenci doğru ve etkili yazmayı başaramazsa eğitim sürecinde elde ettiğı bilgileri, öğrenmeye çalıştığı kavramları aktarmada ve bunların kalıcılığını sağlamada sorun yaşayabilir. Bu durum da öğrenmeyi ve başarılı olmayı zorlaştırabilir ya da engelleyebilir.

‘Çocuklar okula geldiklerinde Türkçe’yi ailelerinden öğrenerek gelirler. Konuşmadaki gelişmişlik ailenin sosyoekonomik, kültürel durumuyla paralellik taşıır. Çünkü çocuğun dili, çevresindekilerin dilidir. Kültür diliyle konuşmak zaman alır ve Türkçe’de verilecek kazanımlarla gelişir (Kesginci,2006:8).’

İlköğretim 3. sınıf Türkçe dersi programında (Edt: Kıroğlu,2006;27,28) bir öğrenme alanı olarak yer alan ‘konuşma’ da belirtilen kazanımlar şu şekildedir:

Konuşma Kurallarını Uygulama

1. Konuşmaya hazırlık yapar.
2. Konuşma amacını belirler ve dinleyicilere söyler.
3. Dinleyicilerle göz teması kurar.
4. İşitilebilir bir ses tonuyla konuşur.
5. Kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanır.
6. Kelimeleri doğru telaffuz eder.
7. Akıcı konuşur.
8. Sesine duygu tonu katar.
9. Konuşmalarında beden dilini kullanır.
10. Konuşma sırasında gereksiz hareketlerden kaçınır.
11. Görgü kurallarına ve değerlere (milli, manevi, kültürel, ahlak, sosyal vb.) uygun konuşur.

Kendini Sözlü Olarak İfade Etme

1. Kendine güvenerek konuşur.
2. Konuşmasında olayları oluş sırasına göre anlatır.
3. Yeni öğrendiği kelimeleri konuşmalarında kullanır.
4. Konuşmasını görsel sunuyla destekler.
5. Dinleyici grubunu ve bulunduğu ortamı dikkate alarak konuşur.
6. Konuşmasında ana fikri vurgular.
7. Konuşmasında önemsendiği bilgileri vurgular.
8. Konuşmalarında yaşantısından ve günlük hayattan örnekler verir.
9. Konuşmalarında destekleyici ve açıklayıcı örnekler verir.
10. Konuşması, konuşma içeriği ve konuşma ortamı hakkında düşüncesini belirtir.
11. Konuşmalarında karşılaştırmalar yapar.
12. Konuşmalarında sebep-sonuç ilişkileri kurar.
13. Bir fikre katılıp katılmadığını nedenleriyle ortaya koyar.
14. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü olarak ifade eder.

15. Dilek, istek, beğeni ve şikayetlerini ilgili kişilere bildirir.
16. Kendini, ailesini ve çevresini tanıtır.
17. Konuşurken dinleyicilere sorular sorar ve sorulara cevap verir.
18. Bilgi edinmek amacıyla sorular sorar.
19. Konuşmalarında ne, nerede, ne zaman, niçin ve kim (5N 1K) öğelerini vurgular.

Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Konuşma

1. Günlük işlerin gerektirdiği farklı durumlara uygun konuşur.
 2. Grup çalışmalarında duygu ve düşüncelerini paylaşır.
 3. Topluluk önünde konuşur.
 4. Üstlendiği role uygun konuşur.
 5. Masal, hikaye, fıkra ve filmi tekniğine uygun anlatır.
 6. Deneyim ve anılarını anlatır.
 7. Konuşmalarında betimlemeler yapar.
 8. İkna edici konuşur.
 9. Bildiği şiirleri topluluk önünde okur.
- İlköğretim 3. sınıf Türkçe dersi programında (Edt: Kıroğlu,2006;31) bir öğrenme alanı olarak yer alan ‘yazma’ da belirtilen kazanımlar şu şekildedir:
1. Yazmak için hazırlık yapar.
 2. Yazma amacını belirler.
 3. Kelimeler, cümleler ve satırlar arasında uygun boşluklar bırakır.
 4. Bütün yazılarını bitişik eğik yazı ile yazar.
 5. Anlamlı ve kurallı cümleler kurar.
 6. Yazılarında noktalama işaretlerini doğru yazar ve yerinde kullanır.
 7. Yazılarında imla kurallarını uygular.
 8. Sayfa düzenine ve temizliğine dikkat eder.
 9. Yazılarında sözlük ve imla kılavuzundan yararlanır.
 10. Konu dışına çıkmadan yazar.
 11. Matematiksel ifadeleri doğru yazar.

2.1.3. Konuşma ve Yazma Becerileri

Konuşma ve yazma becerileri kişinin yaşamında önemli bir yer tutar. Toplumsal yaşamda etkili bir şekilde konuşamayan, yazmayan; kendisini ifade edemeyen bireyler toplumsal iletişim ortamında başarısızlık ve tutukluk yaşarlar. ‘Aksakal, bir bireyin konuşma, dinleme, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisini kazanmış olmasının gelişen toplumsal iletişim ortamı içerisinde günlük yaşamını başarılı bir şekilde sürdürebilmesi açısından gerekli görmektedir.’ (Akt.Çelenk ve diğerleri, 2004:3)

Çelenk ve diğerleri (2004:3), okullarda yazma ve okuma öğretiminin yanı sıra yapılabilecek dinleme ve konuşma etkinlikleriyle bireylerin kendilerini ifade etmeleri ve konuşanları dikkatlice dinlemeleri sağlanarak topluma uyumlu, rahat bireyler yetiştirilebileceğini belirtmişlerdir.

Aktarmak istediklerini doğru bir şekilde yazıya dökemeyen veya konuşarak belirtmeyen birey, kendisini yetersiz, başarısız hissedebilir, kendisini toplumdan soyutlayabilir. Doğru ve etkili konuşma yazma becerileri kazanamayan bireyleri bazı durumlarda toplum da soyutlayabilir. İnsanların bu duruma düşmemesi, okul dışı toplumda ve eğitim hayatında başarılı, özgüveni gelişmiş ve olumlu kişilik sahibi birer birey olmaları için onlara okullarda konuşma ve yazma becerilerinin iyi kazandırılması gerekmektedir.

2.1.3.a. Konuşma Becerileri

Konuşma becerisi, yazma becerisinin temelini oluşturmaktadır. Doğru ve etkili konuşma becerisi kazanan birey, duygu, düşünce ve bilgilerini de doğru ve etkili bir biçimde yazıya dökcektir. Konuşma becerisi kazanamayan birey ise hem konuşma hem yazma aktivitelerinde yetersiz kalacaktır.

Aksakal, konuşma becerisinin okullarda yer bulamamasının yaratacağı sorunu şöyle dile getirmiştir: ‘Konuşma dili, asıl dildir (Lyons;1983:44). Dilbilimin birinci öge olarak kabul ettiği konuşma, ülkemizde uygulanan anadili izlencelerinde ve izlencelere bağlı uygulamalarda yazı dilinin etkisinde biçimlenmektedir. Bunun sonucu olarak da ‘yazı diliyle konuşmaya çalışan’, dolayısıyla da konuşmada başarısız olan bireyler yetişmektedir (Çelenk ve diğerleri,2004:7).

Konuşma alanında öğrencilere kazandırılacak temel becerilerin başında dilin doğru ve akıcı kullanımı gelmektedir. Bir öğrencinin dili doğru ve akıcı konuşması için anlatım yeterliliğine sahip olması gerekmektedir. İlköğretim okul programında ‘Anlatım’ alanı alt başlığı altında konuşma eğitimi etkinliklerine yer verilmiştir. Programda ‘konuşma’ becerisinin kazandırılması anlatım amaçlarına yönelik kazandırılacak davranışlar, sözlü anlatım etkinlikleri çerçevesinde ele alınmakta ve şu şekilde ifade edilmektedir:

1. Kendinin, öğretmenin, aile bireylerinin adlarını, ev ve okul adreslerini söyleyip yazabilme;
2. Düzeye uygun sorular yazabilme ve sorulara karşılık verebilme;
3. Bilinen kısa bir masalı, kısa bir öyküyü, izlenen bir olayı, düzeye uygun bir filmi, öğrenilen bir yeri anlatabilme;
4. Sınıfta yada bir topluluk önünde işitilebilecek ya da anlaşılabilir gibi, güçlük çekmeden, kelimeleri yerli yerinde kullanarak konuşabilme;
5. Bu yaş grubunun kullanmaları gereken yazım kurallarını uygulayabilme;
6. Birlikte çalışabilme, işbirliği yapabilme ve yardımlaşma beceri ve alışkanlıkları kazandırmaktadır (Çelenk ve diğerleri,2004:6).

Anlama ve anlatma becerileri, konuşma ve yazma ile doğrudan ilişkili becerilerdir. Demir ve Yapıcı (2007:185), anlama ve anlatma becerileri gelişmemiş çocukların diğer derslerde de başarılı olmalarının beklenemeyeceğini belirtmişlerdir.

2.1.3.b. Yazma Becerileri

İlköğretimde yazma, öğrencinin kendisini öğretmene ve arkadaşlarına ifade etmesinin bir yoludur. Bir öğrencinin doğru ve etkili yazabilmesi için öğrenciye yazma becerisi kazandırılmalıdır.

Demircan, yazmanın en zor, en çok emek verilerek geliştirilebilen bir beceri olduğunu belirtmiştir (Akt.Nas,2003:200). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek için önce zihinsel hazırlık yaptırılmaktadır. Bu çerçevede:

1. Yazmaya hazırlık,
2. Yazma amacını belirleme,

3. Amacına uygun yöntem seçme,

4. Konuyu sınırlandırma,

5. Dikkatini yoğunlaştırma ve kurallara uygun yazma üzerinde durulmaktadır. Daha sonra kendini yazılı olarak ifade etme becerilerine ağırlık verilmektedir. Bu amaçla:

1.Düşüncelerini mantıksal bütünlük içinde yazma,

2.Farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanma,

3.Karşılaştırma yapma,

4.Sebeup sonuç ilişkisi kurma,

5.Sınıflama,

6.Değerlendirme,

7.Özetleme gibi anlamayı ve zihinsel becerileri geliştirici çalışmalara yer verilmektedir. Ayrıca eğlenmek ve bilgi edinmek için yazma, sorgulayıcı ve ikna edici, betimleyici ve serbest yazma gibi tür, yöntem ve teknikler de verilmektedir.’ (Edt.Kıroğlu,2006;13)

İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında, yazma çalışmaları yapılırken öğrencilerin kendileri ile yakın çevrelerinden hareket edilebileceği belirtilmiştir. Öğretmenler öğrencileriyle yaptıkları yazma çalışmalarında bu öneriyi dikkate aldıkları takdirde öğrenciler yazmaya karşı daha çok güdülenebilecekler ve onlarda olumlu bir bakış açısı oluşabilecektir.

2.1.4. Öğrenme, İletişim, Dil ve Anadil

İletişim, öğrenmenin gerçekleşmesine yarayan bir süreçtir. Bu süreçte dil vazgeçilmez bir unsurdur.

Hildebrand’a göre bireyin ne yaptığını, ne istediğini ve ne gördüğünü anlatabilecek derecede kelimeler öğrenmesi ve yeni cümleler oluşturması dil gelişiminin (dil eğitiminin) ana hedeflerinden birisidir (Hildebrand,1981). Bu hedefin gerçekleşme oranı bireyin ailesi ve çevresi ile yakından ilişkilidir. Çünkü bireyin konuşması ilk olarak ailesinden, daha sonra aileyle birlikte yakın çevresinden öğrenerek gelişir. Öğrencinin okula geldiğinde (ailesinden ve yakın

çevresinden getirdikleri sayesinde) kurabildiği cümle sayısı ve öğrenmiş olduğu kelimeler, onun dil gelişiminin yapı taşlarıdır.

Kahramanoğlu (2000;5), dilbilimcilerin düşünce gelişiminin dil öğrenmeye dayalı olduğunu söylediklerini belirtmiştir. ‘Dil öğrenme, daha çok yaparak-yaşayarak gerçekleşmektedir. O zaman öğrencinin hem düşünce geliştirmesi, anlamı kavraması, dili doğru kullanabilmesi hem de okuduğunu anlaması için dil öğrenme büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle dil eğitiminin doğru yapılması gerekmektedir.’ (2000;5)

Kahramanoğlu (2000;5,6), anadili, Türkçe öğretimi ve dil öğrenme ile ilgili şunları söylemiştir:

‘Anayasamızda –Devletin resmi dili: Türkçe- olarak belirtilmiştir. Devletin eğitim politikalarının uygulamaya dönüştüğü bir köprü işlevini gören eğitim programlarında ‘‘Anadilini doğru ve etkin bir şekilde kullanabilme’’ becerisi, diğer derslerde de göz ardı edilmeyecek biçimde Türkçe dersi kapsamında Türkçe öğretimi ile sağlanacaktır. Anadili eğitiminde ulaşılmak istenen; anlama, anlatma ve okuma becerilerinin öğrencilere kazandırılmasıdır. Bu hedefe ulaşabilmek, ancak teori ile uygulamanın bir arada kazandırılmasına bağlıdır. Örneğin; org çalabilmek için hem nota bilgisine sahip olmak hem de bu bilgileri parmaklarında kullanabilmek yani alıştırma yapmak gerekir. Dil öğrenme de bu şekilde yaparak-yaşayarak gerçekleşebilir.’

Kavcar’a (2009) göre okullarımızda, hemen her meslekte ve üniversitelerimizde Türkçe yetersizlikleri ile sık sık karşılaşmaktayız. Dil eğitiminin temel amacı, kişilerin düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesidir. Dille iletişimin bir yönünü anlatma, öteki yönünü anlama oluşturur. Bu nedenle bütün ülkelerin eğitim sistemlerinde, dil eğitimine, özellikle ve öncelikle ana dili eğitimine büyük önem verilir. Yetişmekte olanlara dilin çok iyi bir şekilde öğretilmesi için çalışılır. Çünkü dil, kültürün temel ögesidir ve insanları birbirine yaklaştıran en güçlü araçtır. Dil eğitiminde asıl hedef; dört temel beceri olan dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinin hedef kitleye kazandırılması ve geliştirilmesidir. (http://www.turkceciler.com/turk_dili/turkcecinin_guncel_sorunlari.html, Mayıs,2009) ’

Dil gelişimi ve dilin kazanılması konusunda farklı görüşler vardır. Okuturlar (1966), dilin en hızlı geliştiği dönem olarak 0-3 yaş arasını belirtirken, Hildebrand (1981), doğumdan 6 yaşına kadar hızlı bir dil gelişimi olduğunu ve konuşma, dinleme, anlama, okuma, yazma ile ilgili bütün dil gelişim kademelerinin bu yaşlar arasında yer aldığını ileri sürmektedir. Whirter ve Voltan-Acar'a (1985) göre dil ediniminin temel basamakları yaşamın ilk iki yılında aşılmaktadır. Belirtilen çeşitli görüşlerde genel olarak dil gelişiminin en önemli ve en yoğun olduğu dönem 0-6 yaş dönemidir. 0-6 yaş döneminde çocuk Türkçe konuşmayı öğrenemediği için sonuç olarak Türkçe'nin istenilen ölçüde öğrenilmesi zorlaşmakta, öğrenciler zaman zaman iletişimde ve öğrenme sürecinde güçlükler yaşamakta, bu durum da onların başarılarını etkilemektedir. (Demir ve Yapıcı,2007;179)

Canbulat (2004:23), konuşma öğretiminde öğrencilerin günlük yaşamda sıkça kullanabildiği ve söyleyebildiği sözcüklere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak ana dili ile eğitim dili farklı olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bu şekilde davranılamamaktadır. Çünkü öğrenci günlük yaşamında sıkça kendi anadilini (Kürtçeyi) kullanmaktadır. Öğretmenler de okullarda Türkçe ile eğitim yapmaktadır. Bu durumda Türkçe öğretiminde birtakım sorunlar, aksaklıklar ve zorluklar yaşanabilmektedir.

2.1. 5. Dile Dayalı İletişim, Konuşma ve Yazma

'Dile dayalı iletişim: duygu, düşünce ve bilgilerin sözcüklere aktarılmasıdır; konuşmalar ve hatta mektuplara yazılanlar bu içerikte değerlendirilebilir.' (Bozdoğan,2004;187) Bozdoğan' ın da belirttiği gibi konuşma ve yazma, dile dayalı iletişimin iki ögesidir.

Dile dayalı iletişimde, öğrencinin akıcı ve anlaşılır konuşmasında ve yazmasında ailenin önemli bir etkisi vardır. İletişim süreci içerisinde çocuk, önce ailesiyle konuşmayı öğrenir ve ailesinin konuşmalarını kendisine örnek alır. Böylelikle çocuğun dil gelişim süreci başlar. Bu süreç ailede başlar, daha sonra çevre etkileşimiyle paralel olarak devam eder. Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu XI. Öğretim Toplantısı'nda Çelen, çocukların söz dizimi kuralı açısından daha doğru cümle kurmasında yetişkinlerin model olduğunu ve çocukların çevrelerindeki

dile ait modeller aracılığıyla içinde yaşadıkları kültürün fonetik, sözdizimi ve konuşma kurallarını öğrendiğini belirtmiştir. Çelen' e göre çocuk, anadilini öğrenirken ana-babası ya da kendinden daha büyük kardeşleri ile iletişim kurarak psiko-linguistik gelişim sağlar... Bu gelişim, özellikle çocuğun sözcük dağarcığının genişlemesi yönündedir. Tekdüze ev ortamında yetişen çocukların sesli ifade isteği azalırken, daha iyi ortamlarda yetişen çocuklar daha iyi söz dizimine, cümle yapısına sahip olur ve bu çocukların söz dağarcığı genişler. (Akt.Oğuzkan;1993,81,84,86)

Çelen'e göre çocuğun dilini kazanma ve dil gelişimi sürecinde kalıtsal yatkınlığı, bununla birlikte sosyal çevresi ile etkileşimi, aile tutumu ve aile alışkanlıkları önemli rol oynamaktadır. (Akt.Oğuzkan;1993,81,84,86) Çelen'in de belirttiği gibi çocuğun dil gelişimi aile ve çevrenin ortak katkılarıyla gerçekleşmektedir. Ancak bu gelişim sürecinde aile birinci derece önem taşır. Çocuk, duygu, düşünce ve isteklerini konuşarak ifade etmeyi ailesinin yanında öğrenmektedir.

H.A.Overstreet, kişiliği de düşünsel gelişmeyi de etkileyen ana etmenin konuşma yetkinliği olduğunu belirtmiştir. (Akt:Nas,2003:188) Bir kişinin konuşmasının gelişiminde sorunlar yaşanırsa, kişi kendisini ifade etmede zorluk yaşarsa o kişinin düşünsel gelişmesi de bu sorundan etkilenir. Öğrenci umutsuzluğa düşebilir ve bir konu hakkında daha az düşünce üretmeye yada düşünce üretmemeye başlayabilir. Çocuk, düşüncelerini ifade edemedikçe zamanla konuşmamaya ve düşünmemeye karar verebilir, öğrenilmiş çaresizlik yaşayabilir. Bu durum da kişinin başarısını, aktifliğini olumsuz yönde etkileyebilir.

2.1.6. Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Türkçe öğretimi, okullarda anasınıfından başlar, ortaöğretime kadar devam eder. Bu süreçte öğretmenler, öğrencilerde Türkçe'yi doğru ve etkili kullanma becerisini ve bazı dil becerilerini kazandırmayı amaçlar. Ancak bununla birlikte öğrencilere konuşma, yazma, dinleme ve okuma becerileri de kazandırılmalıdır. Başarılı bir Türkçe öğretimi, bu becerilerin öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılmasına bağlıdır. Ancak bu becerilerin kazandırılmasında bazı sorunlar

yaşanabilmektedir. Bu durumda Türkçe öğretimi başarısızlıkla sonuçlanabilmekte, nasıl konuşacağını, nasıl yazacağını bilmeyen bireyler ortaya çıkabilmektedir. Sağır, Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunla ilgili şunları belirtmiştir:

‘Günümüzde, Temel Eğitim basamağındaki Türkçe öğretiminde, dil bilgisi konu alanının öğretimi ve de eğitime yeterince yer verilmediği, bu alanın Türkçe öğretimi içindeki öneminin görmezlikten geldiği herkesçe bilinmektedir...Sınıf ve Türkçe öğretmenleri, Türkçe dersinin kendi içinde bir bütünlük taşıdığını; okuma, dinleme, anlama, anlatım, dil bilgisi, yazım gibi konu alanlarına ayrılrsa da bu derste, bu etkinliklerin birbirini tamamlayacak biçimde verilmesi gerektiğine inanmakta ve dil bilgisi konularını, genel olarak Türkçe konuları içinde vermeye çalışmaktadırlar.’ (Sağır, İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi, Türk Dili, S.:601, Ocak 2002)’

Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili yapılan bir araştırmada (07-02-2009 Öğretmenlerin Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar) ‘İlköğretim öğrencilerinin Türkçe konuşma becerilerinin geliştirilmesinde sınıf öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?’, ‘İlköğretim 1-2 ve 3. sınıflarda okuyan öğrenciler Türkçe’ yi düzeylerine uygun olarak doğru kullanabiliyorlar mı?’ sorularına cevap aranmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgularda ilköğretim sınıf öğretmenlerinin bulundukları yörede çalışmaktan memnun olmadıklarını belirtilmiştir. Araştırmada, ilçede ve köylerde çalışan öğretmenlerin Türkçe dersini işlerken öğrencilerde en fazla konuşma eksiklikleriyle karşılaştıkları (%61 oranında) yer almaktadır. Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların kaynakları araştırmada aşağıdaki şekilde sunulmuştur:

‘Türkçe eğitimi dengeli bir biçimde yürütülmemekte, okuyup anlama çalışmaları daha çok önemsenmemekte, konuşma ve yazmaya yeterince önem verilmemektedir. İlköğretim programında anadil eğitimi için özel bir ders saati ayrılmamıştır. Öğretmenler de anadili öğretimi çalışması için derslerinden çok az özel zaman ayırmaktadır. İlçede ve köylerde çalışan öğretmenler en fazla soru-cevap ve yazı (dikte) tekniklerini, en az da gösterim ve drama metot ve tekniklerini kullanmaktadır.’(<http://www.matematikcafe.net/ogretmenlerturkceogretimindekarsilastigisorunlar8485.html>, Şubat,2009)

Araştırmada Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar: öğrenci, dil yetersizliği, sosyal çevre, Türkçe programı, materyal kullanımı ve eksikliğinden kaynaklanan sorunlar olarak gruplandırılmıştır. Bu sorunlar araştırmada bazı başlıklar altında irdelenmiştir:

‘Öğrenciden ve Öğrenci Sayılarından Kaynaklanan Sorunlar:

- Öğrencilerin kelime hazinelerinin kısıtlı ve yetersiz olması bunun sonucu olarak da öğrencilerin düzgün, anlamlı ve yanlışsız cümle kuramadıkları belirlenmiştir.
- Öğretmenler, anlama, dinleme ve anlatım çalışmalarında en fazla sorunun sınıfların kalabalık olmasının sonucunda dikkatlerinin çabuk dağılmasını belirtmişlerdir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerinin birinci sınıfa geldiklerinde Türkçe bilmediklerini söylemişlerdir.

Türkçe Programından Kaynaklanan Sorunlar

- Öğretmenler Türkçe programının görev yaptıkları çevre şartlarına göre uygun olmadığını ve daha ağır olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca anadili eğitimi için özel bir amaç ve sürenin olmadığını bu yüzden mevcut eğitim programının gerisinde kalmamak için yeterli anadili eğitimi veremedikleri ortaya çıkmıştır.
- Türkçe programında konuların belirtilmemiş olması öğretmenler için sorun olmaktadır. Öğretmenler Türkçe programında konuların belirtilmesini istedikleri çıkmıştır.

Sosyal Çevreden Kaynaklanan Sorunlar

- Merkezde ve köylerde görev yapan öğretmenler,

ailelerin çocuklarıyla Türkçe konuşmadıklarını fazla olarak belirtmişlerdir.

- Velilerin, çocukların okuldaki durumlarıyla ilgili öğretmenlerle, az ilişkide oldukları ve çocuklarla ilgilenmediklerini belirtmişlerdir.

- İlçe merkezinde ve köylerde görev yapan öğretmenler Türkçe' nin anadilimiz olduğu bilincinin kavratılamamasının ailelerden kaynaklandığını, fazla olarak belirtmektedirler.

- Merkezde ve köylerde çalışan öğretmenlerin büyük bir kısmı görev yaptıkları bölgenin yerel dilini bilmediklerini belirtmişlerdir.

- İlçede ve köylerde çalışan öğretmenler, öğrencilerin okul dışında da Türkçe' yi kullanmaları için aileleriyle biraz iletişim kurduklarını belirtmişlerdir.

- Öğrencilerin yöresel ağız özelliklerinden dolayı konuşma bozukluklarının dilbilgisi ve yazı dersini fazla olarak olumsuz etkilediği sonuçlanmıştır.

Materyal Kullanımı ve Eksikliğinden Kaynaklanan Sorunlar

- İlçe merkezinde çalışan öğretmenler, Türkçe dersinde kullanabilecekleri materyallerin az olduğunu, köylerde çalışan öğretmenler ise çok az olduğunu belirtmişlerdir.

- Öğretmenler ilköğretim okullarının büyük çoğunluğunda sınıf ve okul kitaplığının, öğrencilerin Türkçe dersinde ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

- Öğrencilerin bulundukları yerleşim merkezi farklılıkları Türkçe konuşma becerisi üzerinde etkilidir (Erkan 1998). İlçe ve köylerde bulunan öğrencilerin Türkçe konuşma ve Türkçe'yi anlama becerileri

arasında anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Bu da ailelerin Türkçe'yi çok az kullanmalarından kaynaklanmaktadır.' (<http://www.matematikcafe.net/pri ntthread.php?tid=8485>, Şubat,2009)

-Demir ve Yapıcı (2007:188), Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili MEB'in Türkçe öğretimi konusunda her üniversitenin kendi bölgesindeki öğretmenlerle birlikte çalışması gerektiğini ve en kısa zamanda kendi bölgelerine ait ayrıntılı bir 'dil kullanım haritası' çıkarması gerektiğini, bu çalışmalara önem ve öncelik vermesi gerektiğini belirtmiştir. Bunun gerekçesini de Batıdaki ülkelerde köy ve şehir arasında öğretim programlarını etkileyecek önemli bir fark olmamasına rağmen ülkemizde bir şehrin kenar mahallesi ile orta mahallesi arasında bütün programları alt üst edebilecek,her bakımdan dikkate alınması gereken ciddi farklılıklar var olması olarak göstermişlerdir.

2.2. İlgili Literatür

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili yapılan çalışmalar özetlenmiştir.

Doğu ve Güneydoğu illerinde öğrenim gören öğrenciler 0-6 yaş döneminde anadilleri olan Kürtçe'yi çok iyi bir şekilde öğrenmekte, okula geldiklerinde de dil öğreniminin kritik dönemini geçirmiş oldukları için Türkçe öğreniminde zorlanmaktadırlar. Bu durum da öğrencilerde birtakım konuşma ve yazma sorunları ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar 25 Mart 2007 tarihli bir yazıda şu şekilde dile getirilmiştir:

'Milleaatimii

Öğrencilerimizin çoğu Türkçe'yi ilkokula başlayınca öğreniyor. Hizmet içi eğitimdeki doğulu eğitimci bize bu konuyla ilgili şöyle bir anısını anlattı: Babam beni okula yazdırdı. Türkçe öğrenmek için okula gittiğimi sanıyordum. Dersler başlayıp da sınıfa girince orada Türkçe konuşanları da gördüm. Çok şaşırdım. Akşam evde babama sordum:

-Baba, onlar niye okula geliyor? Onlar Türkçe biliyor

zaten.

Onun yirmi beş yıl önce sorduğu soruyu bugün hala soran 7 yaş çocukları var. Türkçe'yi ilkokulda öğrenmek pek çok sorunu da beraberinde getiriyor. Çocukların yarısı 1. sınıfta başarısız. Onlara hak veriyorum. 7 yaşındaki bir çocuktan hem yeni bir dil hem de okuma-yazma öğrenmesini istiyoruz. Bence bunu yapabilen çocuklar üstün başarılı. Bu yüzden doğu bölgelerinde ilköğretim birinci kademedeki* başarı sağlanabilmesi için devletin buralara en çok okul öncesi öğretmeni ataması lazım. (*Eğitimin kesintisiz 8 yıl olmasından sonra ilkokulun yeni adı ilköğretim 1. kademe; ortaokulun yeni adı ilköğretim 2. kademe oldu.)

Tabii çocuklar eninde sonunda Türkçe öğreniyor. Ama birinci dile alışan gırtlak yapısı, sesleri doğrudan ikinci dile yani Türkçe'ye geçirdiği için şiveyi düzeltemiyoruz. Bir de dilde telaffuz için kritik dönem var, -ki o da çoğu dilbilimciye göre 5 yaştır- ondan sonra doğrusunu çoğu insan öğrenemiyor. Aslında öyle konuşmaları hoşumuza gidiyor. Çeşitlilik iyi bir şey. İç Anadolu'nun da şivesi vardır ve o da eğlencelidir. Ama dilin yanlış kullanılmaması lazım. Dildeki yanlışları - her sabah okudukları için- en çok 'Andımız'da fark ediyoruz. Şöyle söylüyorlar mesela: 'Ülkem, küçükleri korumak, büyükleri saymak...' O kadar söylememize rağmen bir türlü 'ilkem' ve 'küçükleri-mi, büyükleri-mi' dedirtemedik. Bir de 'milleaatimi' var. 'Yurdumu, milleaatimi...' dedikleri zaman ezan okumaya başlayacaklar sanıyorum. Kimisi de 'Milli Eğitimi' diyor'milletimi'yerine.

‘Öğretmenim!’ diyemeyenlerse çoğunlukta. Onun yerine şöyle bir şey çıkıyor: Öğratmaaaanii! (http://dogudabiryerde.blogspot.com/2007_03_01_archi_ve.html, Mart,2007)

6 Ocak 2008 tarihli bir yazıda da doğuda öğrenim gören öğrencilerin karşılaştıkları dil problemi şu şekilde ele alınmıştır:

‘Bölgede, eğitim hizmetlerindeki kaliteyi düşüren en önemli faktörlerden bir tanesi de dil problemidir. Şehir merkezlerindeki varoşlar ile köylerde ilköğretim birinci sınıfa başlayan öğrencilerin büyük bir kısmı, Türkçe konuşamamakta ve Türkçe’yi anlamamaktadırlar. Bu durum, çocukların birinci yıl Türkçe öğrenmelerine, ikinci yıl ise okuma yazma öğrenmelerine ve dolayısıyla zaman kaybetmelerine neden olmaktadır. Bu problemin aşılabilmesi için, kısa vadede bölgede okul öncesi eğitimin cazip hale getirilerek teşvik edilmesi ve uzun vadede ise, derslik ihtiyacı giderilerek okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi gerekmektedir.’(<http://forum.memurlar.net/topic.aspx?id=414414>, Ocak,2008)

Çelenk, (2005;160,161) günlük yaşamda başarı ya da başarısızlıkların temelinde konuşma yeteneğinin önemli yer tuttuğunu, başarılı öğrenciler incelendiğinde bu öğrencilerin konuşma yeteneği yönünden öbür öğrencilere göre önemli üstünlükleri olduğunu belirtmiştir. Çelenk, konuşma engeli oluşturan tutumları şu şekilde belirtmiştir:

‘İlk bebeklik döneminden itibaren ailenin ve çevrenin, okul yıllarında da öğretmenlerin bazı engelleyici tutumları çocuklarda konuşma güçlüklerinin doğmasına neden olmaktadır. Konuşmak istediği zaman susturulmuş, soru sorduğunda yanıt alamamış, hatta azarlanmış,büyük yanında konuştuğu için gevezelik ve

saygısızlıkla suçlanmış çocukların konuşma yeteneğinin gelişmesi oldukça zordur. Bununla birlikte okul yıllarında konuşmasına fırsat verilmeyen, sorulan sorulara yanlış yanıt verdi için azarlanan, eksik cümle kurduğu, yanlış telaffuz ettiği, yerel ağızla konuştuğu için alaya alınan çocukların da konuşma yeteneğinin gelişimi güçtür. Bu tip tepkilerle karşılaşan çocuklar, konuşmaya olan öz güvenlerini ve heveslerini yitirirler. Konuşmaları gereken durumlarda cesaretsiz ve kararsızdırlar. Yanlış bir şey söylemek korkusuyla konuşmaktan kaçınırlar. Konuşmalar bile duygu ve düşüncelerini tam olarak ortaya koyamazlar.’ (Çelenk,2005;161)

Göğüş (1978) öğrencilerde görülen konuşma yetersizliklerini şu şekilde belirtmiştir:

‘Yerel ağızla konuşurlar. Sözcükleri yetiştikleri çevrenin ağızındaki seslerle söylerler (Kalın yerine galın gibi) . Sözcüklerde yerel ağız vurgusunu da kullanırlar. Sözcüklerde gereksiz uzatmalar yaparlar (gelsene yerine gelseneeee gibi) . Ağız sözcükleri kullanırlar (sıpa yerine kürü gibi) .

Anlatımları yetersizdir. Konu üzerinde kısa konuşurlar; söyleyeceklerini tam bildiremezler. Tümceleri kimi zaman yarım bırakırlar, kimi zaman da bozuk tümce söylerler. Sözcükler yerinde kullanılmış olmaz; anlamını bilmedikleri sözcükler de kullanırlar. Sözcükleri yanlış söylerler. Sözcük dağarcıkları zayıftır; düşüncelerini anlatacak sözcük ve deyim bulamazlar. Konuşmada büyüklerin değer ölçülerini henüz kavrayamamışlardır. Saygı sözcükleri ve

deyimleri kullanmazlar; ayıp sayılan sözler de söyleyebilirler.

Kavrayış eksikliği gösterirler. Bilgi yönünden henüz yetersiz bir yaşıdadırlar. Konuşulan ya da kendisine sorulan konu üzerinde yeterli bilgisi, izlenimi, deneyi olmayabilir. Bunun sonucu olarak konuyu yanlış anlayabilirler ya da hiç anlamazlar. Kimi zaman başka alana kaydırıp ilgisiz sözler söylerler. Konuyu çocukça bir uslamla ile düşünüp bize yersiz gelen düşünceler, yorumlar bildirebilirler.

Sürekli bir yargılama yapmazlar. Neden-sonuç ilgileri gösteremezler. Çağrışımları arasında ilgi zayıftır; ilgisiz varlıkları, olayları yan yana getirirler. Ayrıntılı karşılaştırma yapmaya da güçleri yoktur.

Dağınık konuşurlar. Bunda neden-sonuç ilgisini düşünmemelerinin etkisi olduğu gibi, akıllarına geleni söylemek alışkanlığını henüz bozmamış olmaları da etkindir. Bir nedeni de konuşma denemelerin az olmasıdır.

Gereksiz sözler söylerler. Bu yetersizlik, daha önce açıkladığımız nedenlerden başka, öğrencinin konu üzerinde söyleyecek sözü olmamasından da ileri gelebilir. Şarlatanlık yapmak istemesi de düşünülebilir.

Çekingendirler. Bu, erinlik öncesi çekingenliğinden gelebilir. Daha büyüklerinde ise konuşmaya alıştırılmamaktan, konuşmanın bir hak ve ödev olduğuna inandırılmamaktan doğar. Hele yeni girdileri sınıflarda ve çevrelerde konuşmaktan çok çekinirler.

Kural bilmezler. Konuşanı nezaketle dinlemeye, düşüncelerine saygı göstermeye çoklukla alışmamışlardır. Söz aldıktan sonra konuşmak, sırasını

beklemek, söylenmiş bir düşünce yada bilgiyi yinelemek, toplu konuşmada bir düşünce önermek, oy sonucuna saygı göstermek, toplu konuşmayı yönetmek alışkanlıkları ve becerileri henüz oluşmamıştır.

Sesleri yeterli değildir. Konuşmaları toplulukça işitilmez. Kimileri yeterinden çok bağırır. Heyecanları, deneme yetersizlikleri dolayısıyla, seslerini dinleyici kitlesine göre ayarlayamazlar.

Seslendirme ve söyleme yetersizlikleri de vardır. Ağızlarını yeterince açmayanlar (hımhım konuşanlar) , heyecansız, bir düzüye (monotone) konuşanlar olur. Çabuk söyleyip kimi sözcükleri yarım bırakanlar vardır. Kimileri çok ağır konuşurlar, kimileri de ‘ıı, şey şey...’ diye, konuşmalarını keserler.

Konuşurken gereksiz el-kol gövde hareketleri de yaparlar. Bunlar anlatım yetersizliğinden gelebilir; öğrenci anlatamayacağı korkusuyla elinden, kolundan, gövdesinden yardım umar. Bu saydığımız yetersizlikler, çocuk konuşmasının özelliklerini de yansıtır. (Göğüş,1978:179,180)’

Demirel de Göğüş’ün belirttiği yetersizliklere benzer yetersizlikler tespit etmiştir. Demirel’in (2003) ilköğretime Türkçe’yi konuşuyor olarak gelen çocuklarda tespit ettiği yetersizlikler:

- 1) Konuşurken çekinme,
- 2) Yerel ağızla konuşmak,
- 3) Sesi ayarlamak,
- 4) Kısa ve yetersiz konuşmak,
- 5) Gereksiz şeyler söylemek,
- 6) Dağınık konuşmak,
- 7) Sözcük dağarcığının fakirliği,
- 8) Konuşurken gereksiz el kol gövde hareketleri yapmaktır.

Prof. Dr. Ahmet KONROT insanların karşılaştıkları sözel dil ve konuşma sorunlarını şu şekilde ifade etmiştir:

İletişim Sorunu (Bozukluğu)

- (a) Bir sembol sistemini alma ve/veya işleme (değerlendirme),
- (b) kavramları ve/veya sembol sistemlerini temsil etme,
- (c) sembol sistemlerini iletme ve/veya kullanma yetisinde ortaya çıkan aksaklık, bozukluk

Dil Sorunu (Bozukluğu)

Dil davranışlarında (lisan) karşılaşılan sorunlar, genel olarak, çevresel etmenlerden bağımsız olarak dilsel birimlerin üretiminde ve/veya algılanmasında karşılaşılan herhangi bir güçlük olarak tanımlanmaktadır. Kimi durumlarda anlamlı dilin kullanılabildiği fakat içeriğin yetersiz olduğu gözlenir (örneğin, sınırlı/yetersiz sayıda sözcük kullanımı; sınırlı sözel biçimler; sadece köklerle yetinme, çoğul, zaman, yapım, çekim vb. eklerini kullanamama, gibi dilbilgisel düzlemde karşılaşılan sorunlar).

Konuşma Sorunu (Bozukluğu)

Konuşmanın herhangi bir çevrede benimsenen sınırın dışına çıkarak yadırganacak düzeyde bir farklılık ya da sapma göstermesi durumunda, genelde bireyde bir tür konuşma sorunu olduğu kabul edilmektedir. Konuşma sorunu olan bireyin konuşma davranışlarında şu özellikler göze çarpabilir:

- a) İşitilemeyecek kadar aşırı alçak sesle konuşma.
- b) Konuşmanın rahatlıkla anlaşılabilmesi.
- c) Sesinin ya da konuşurken sergilediği görünümün karşıdakini rahatsız etmesi.
- d) Belirli bir sesin beklenildiği gibi söylenememesi.

- e) Konuşurken zorluk çekme.
- f) Dilin vurgu, ezgi, ritim özelliklerine uygunluk göstermemesi, konuşmanın bunlardan yoksun olması, tekdüzelik.
- g) Sözdizimi, dil biçimi vb sapmaları.
- h) Yaşına, cinsiyetine, fiziksel gelişimine uygun olmayan ses ve konuşma.

(<http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1267/unite07.pdf>, Nisan,2009)

Prof. Dr. Ahmet KONROT insanların karşılaştıkları sözel dil ve konuşma sorunlarının nedenlerini şu şekilde ifade etmiştir:

- a. Anatomik nedenlere bağlı dil ve konuşma sorunları.
- b. Fizyolojik nedenlere bağlı dil ve konuşma sorunları.
- c. Nörolojik nedenlere bağlı dil ve konuşma sorunları.
- d. Biyokimyasal nedenlere bağlı dil ve konuşma sorunları.
- e. Psikolojik/psikiyatrik nedenlere bağlı dil ve konuşma sorunları.
- f. Gelişim sürecindeki aksaklıklara bağlı dil ve konuşma sorunları
- g. Olumsuz çevresel etmenlere bağlı dil ve konuşma sorunları.
- h. Hiçbir nedene bağlanamayan dil ve konuşma sorunları.
- ı. Karmaşık nedenlere bağlı dil ve konuşma sorunları.

(<http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1267/unite07.pdf>, Nisan,2009)

Yazma, ilköğretimde en çok sorun yaşanan alanlardan biridir. Göğüş, çocukların ve gençlerin en çok yazma alanında yetersiz kaldıklarını belirtmiştir. (Akt.Nas,2003:200) Öğrenciler yazma çalışmalarında bir çok yanlış yapmakta ve düşüncelerini yazı yoluyla ifade etmekte zorluk yaşamaktadırlar. Özdemir ve diğerleri, öğrencinin anlatımının tam ve açık olmadığına öğrencinin açık seçik düşünemiyor olduğunu, öyleyse yazmayı öğretmenin bir yerde düşünmeyi öğretme anlamına geldiğini belirtmişlerdir. (Akt.Sever,2000;21)

Yazma çalışmalarında karşılaşılan sorunlar, yazma yetersizlikleri olarak da ifade edilebilir. Yazma yetersizlikleri öğrencilerde çeşitli nedenlere bağlı olarak

ortaya çıkmaktadır. Baymur'a göre (1968), öğrencilerde iki çeşit yazma yetersizliği görülmektedir:

1. Ruhsal Nedenlere Bağlı Yazma Yetersizlikleri

Çocukluk çağını henüz bitirememiş, zihin gelişmelerini tamamlayamamışlardır; bunun sonucu olarak, bilgi, kavrayış, düşünme yetersizlikleri öğrencilerin yazılarında da belirir. Bu grup öğrenciler, yazdıkları konuları yeterli bir genişlikte ve bütün yönleriyle kavrayamazlar, konu tek yönlü ilenmiş olur. İşledikleri tek yönde de bilgileri az ,görgü ve yaşantıları zayıf olduğu için düşüncelerini güçlendirecek örnekler veremezler.

2.Eğitimsel Nedenlere Bağlı Yazma Yetersizlikleri

Öğrenciler yaşadıkları, gördükleri olayları, düşündüklerini yazmaya yeterince alıştırılmamıştır.

Bu deney eksikliğinden dolayı;

-Başlık yapmak, olayları ve düşünceleri sıralamak, yazıyı bölümlere, paragraflara ayırmak gibi alışkanlıklar oluşmamıştır.

-Yazı biçimlerini bilmezler. Dilekçe, telgraf, mektup, gibi özel biçimleri olan yazılar üzerinde bilgi verilmemiş, alıştırma yaptırılmamıştır.

-Sözcük dağarcıkları dardır. Konuya ,duruma göre duygu, düşünce anlatacak sözcükler bulamazlar. Yazılarında yerinde kullanılmamış sözcükler vardır.

Ağız sözcükleri ve deyimler kullanırlar.

-Tümce kurmada yetersizlerdir.

-Yazım kurallarını bilmezler. Büyük harfleri yerinde kullanamazlar, sözcükleri doğru yazmak, bitişik yazılacak sözcükleri tanımak konusunda öğrencilerin

bilgi ve denemeleri azdır.

-Noktalama imlerini kullanmak alışkanlıkları yetersizdir.

-Kendilerine güvensizdirler. Yazılarına kişilik ve değer verecek olan kendi yaşantılarını ,görüşlerini ,gülünç olmak kuşkusuyla yazamazlar.

(http://www.piripasailkogretim.k12.tr/index.php?ind=reviews&op=entry_view&iden=18, Eylül,2009)

Öğrencilerin yazma çalışmalarının değerlendirilmesi, yazma sorunlarının tespit edilmesi ve önlenmesi açısından önem taşımaktadır. Öğretmen, öğrencilerin yazma çalışmalarını düzenli olarak değerlendirirse yazma sorunları en aza indirilebilir. Ünalın (2006), yazma çalışmalarının değerlendirilmesi ile ilgili şunları belirtmiştir:

‘Bir yazma çalışması öğretmen ve öğrenciler tarafından eleştirilip değerlendirilirken şu noktalar göz önünde tutulmalıdır:

-Türkçe’ yi kullanma becerisi

-Gözlem gücü (özellikle yaşanmış ve gözlemi yapılmış olaylarla ilgili yazılarda ve resimlerin yorumlanmasında)

-Düşünme yeteneği (mantığa uygunluk)

-Zihinde canlandırma yeteneği (özellikle tasarlanıp yazıla yazılarda)

Duyuş ve düşünüş olgunluğu

Bellek gücü (özellikle üzerinde görüşülen, okunan ve işitilen konuların yinelenmesinde)

Anlatımda içtenlik, yalınlık, inandırıcılık ve gerçeğe uygunluk

Yazım kuralları ve yazıda biçim, içerik, dil ve anlatım ilkelerine uygunluk’ (Ünalın,2006;104)

Öğrencilerde görülen yazma sorunları bazı çalışmalarla önlenebilmektedir. Oral’a göre (2003) okulda kullanılabilecek yaratıcı yazma çalışmaları şu şekildedir:

- Doğa/çevre gezilerinin özeti,
- Müze gezileri,
- Şiir yazmak,
- Grupla beraber öykü yazmak,
- Sözcük türeterek öykü yazmak,
- Senaryo yazmak,
- Diyalog yazmak,
- Cümle birleştirme,
- Müzik ve fotoğraflar eşliğinde yazmak,
- Öykü karakteri oluşturmak,
- Özgün deyişler oluşturmak.

Bu çalışmaların uygulanıp değerlendirilmesi, yazma sorunlarının en aza indirilmesini ya da önlenmesini sağlayabilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın alanı, araştırmacının araştırmadaki rolü, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analiz edilmesine ilişkin bilgiler yer almıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada elde edilen verilerle ilgili nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak amacıyla sistematik analiz yapılmıştır. Sistematik analizde veriler betimsel bir şekilde sunulur ve buna ek olarak temalar ve temalar arası ilişkiler belirlenir. Bu yaklaşımda araştırmacı veri analizini bir adım öteye götürmekte ve okuyucuya yardımcı olabilecek birtakım ek analizler yapmaktadır. (Şimşek ve Yıldırım,2006:221)

‘Betimleme: Araştırmada toplanan verilerin araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ve hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır. Örneğin gözlenen bir ortamda nelerin olup bittiği, görüşülen bireylerin neleri söyledikleri, çalışılan dokümanların hangi bilgileri ortaya koyduğu, betimleme yaklaşımına uygun sorulardır. Kısaca betimleme yaklaşımı ile ‘ne’ sorusuna yanıt bulunabilir, ancak ‘neden’ ve ‘nasıl’ sorularına bu yaklaşımla yanıt verilmesi mümkün olmayabilir.

Analiz: Veri setinde doğrudan görülemeyen, ancak kavramsal kodlama ve sınıflama yoluyla temaların ve bu temalar arası anlamlı ilişkilerin ortaya çıkarılması, analiz sürecinin temel işlevidir. ‘Neden’ ve ‘Nasıl’ sorularına yanıt aranır.’ (Şimşek ve Yıldırım,2006;222)

Bu çalışmada niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Niteliksel araştırmalar, araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları deneyimlerinden doğan anlamların sistematik olarak incelenebilmesinde tercih edilen bir tekniktir. Niteliksel araştırma yöntemlerinin doğal ortama duyarlılık

sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması, ve tümevarımcı bir analize sahip olması önemli özellikleridir. (Şimşek ve Yıldırım, 2000: 37-38)

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Bitlis ili Mutki ilçesinde yer alan, ilköğretim okulları 3. sınıf öğrencileri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Bitlis ili Mutki ilçesinde 8 adet ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okulların adları, bu okullarda görevli 3. sınıf öğretmenleri ve bu okullarda öğrenim gören 3. sınıf öğrencilerinin sayıları Tablo 1’de gösterilmiştir.

**Tablo 1 : Bitlis İli Mutki İlçesinde Yer Alan İlköğretim Okulları,
3. Sınıf Öğrenci ve Öğretmen Sayıları**

Bitlis İli Mutki İlçesindeki İlköğretim Okulları	3. Sınıf Öğretmen Sayısı	3. Sınıf Öğrenci Sayısı
Açıkalın İlköğretim Okulu	1	11
Atatürk İlköğretim Okulu	2	36
Dereyolu İlköğretim Okulu	2	24
Erler YİBO	2	52
İkizler Cumhuriyet İlköğretim Okulu	2	74
Kavakbaşı YİBO	2	45
Koyunlu İlköğretim Okulu	1	33
Uran İlköğretim Okulu	1	42
Toplam	14	317

Araştırmanın örneklemini ise Bitlis ilinin Mutki ilçesine bağlı ilköğretim okulları arasından nitel araştırma ilkelerinden ‘ulaşılabilirlik’ ilkesine göre seçilen dört adet okulun üçüncü sınıf öğretmenleri ve öğrencilerinden oluşmaktadır.

Bu çalışmada özelliklerin normal dağıldığı varsayılan seçkisiz (random) örneklem kullanılmıştır. Örneklemi daha kolay belirtmek için de tabaka örneklem kullanılmıştır. Bitlis ilindeki ilköğretim okullarını temsilen Mutki ilçesindeki ilköğretim okulları ele alınmıştır. Mutki ilçesindeki sekiz adet ilköğretim okulu

arasından random olarak dört okul belirlenmiştir. Örneklem olarak seçilen okullar, bu okullardaki 3. sınıf öğretmen ve öğrenci sayıları ve örneklem giren öğrenci sayıları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2 : Örneklem Giren Okullar, Bu Okulların 3. Sınıf Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

OKULLAR	Örneklem Giren 3.Sınıf Öğretmenleri Sayıları	3.Sınıf Öğrenci Sayıları	ÖRNEKLEME GİREN ÖĞRENCİ SAYISI
Açıkalın İlköğretim Okulu	1	13	11
Atatürk İlköğretim Okulu	2	40	36
Dereyolu İlköğretim Okulu	2	38	24
Kavakbaşı YİBO	2	47	45
Toplam	7	136	115

Örneklem olarak seçilen okullardan birincisi ilçe merkezinde (Atatürk İlköğretim Okulu), ikincisi merkez köyde (Dereyolu İlköğretim Okulu), üçüncüsü beldede ve YİBO statüsünde (Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Bölge Okulu), dördüncüsü de ilçeye bağlı bir köyde (Açıkalın İlköğretim Okulu) bulunmaktadır.

Örneklem dahil olan öğretmen sayıları, araştırma yapılan okulların üçüncü sınıflarının şube sayılarıyla paralellik göstermektedir. Araştırmaya örneklem dahilindeki 3. sınıfların öğretmenlerinin hepsi katılmıştır.

Örneklem 116 öğrenci katılmıştır. Bu sayı, uygulama yapılan günlerdeki 3.sınıf öğrencilerinin mevcuduna göre belirlenmiştir. Uygulama yapılan günlerde okula gelmeyen toplam 20 öğrenci, örneklem dahil edilmemiştir. Ayrıca bir öğrenci, uygulama sırasında sınıfta bulunduğu halde uygulamaya dahil edilememiştir. Bu öğrenci okuma-yazma bilmemekte ve konuşma güçlüğü yaşamaktadır. Bu nedenle öğrenci yazma ve konuşma çalışmalarına katılamamıştır.

3.3. Araştırmacının Araştırmadaki Rolü

Araştırmacı, Bitlis-Mutki Açıkalan İlköğretim Okulu'nda görev yapması nedeniyle olayları birebir yaşayan, doğal bir gözlemcidir.

Araştırmacı, Bitlis ili Mutki ilçesindeki ilköğretim okulları 3. sınıflarda gözlem yaparak, 3. sınıf öğrencilerinin ses kayıtlarını tutarak, öğrencilere yazma çalışmaları yaptırarak ve öğretmenlerle birebir görüşerek araştırmadaki verilerini elde etmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya kaynak oluşturan veriler; öğrencilerin konuşma sorunlarını belirlemek için ses kayıtları, yazma sorunlarını belirlemek için özet ve dikte çalışmaları, hem konuşma hem yazma sorunlarını belirlemek için sınıf içi gözlem ve sınıf öğretmenleriyle görüşme yoluyla toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

1. Görüşme yapılan öğretmenler tek tek kodlanmıştır.
2. Görüşme formları incelenerek her soruya verilen cevaplar listelenmiştir. Böylelikle öğretmenlerin konuşma ve yazma sorunları hakkında görüşleri ve bu sorunlara getirdikleri çözüm önerileri tespit edilmiştir.
3. Gözlem formları ayrı ayrı incelenmiş ve gözlem formlarına göre belirlenen konuşma sorunları listelenmiştir.
4. Ses kayıtları iki kişi tarafından tek tek dinlenmiş ve yazıya dökülmüştür.
5. Ses kayıtlarında karşılaşılan konuşma sorunları, Konrot'un belirttiği konuşma yetersizlikleri ölçüt alınarak listelenmiş ve bazı konuşma örnekleri not alınmıştır.
6. Yazma çalışmaları gruplandırılmış, yazma çalışmalarında görülen sorunlar listelenmiştir.
7. Yazma çalışmalarında karşılaşılan yazma sorunları tek tek incelenmiş, bazı yazı örnekleri not alınmıştır.
8. Araştırma verilerinin analizinde son olarak, konuşma ve yazma sorunlarına ilişkin frekans ve yüzde değerleri bulunmuş, elde edilen bulgular

açıklanmış, bu bulgulara göre sonuçlar çıkarılmış ve bulgular ile ilgili veriler literatürle ilişkilendirilmiştir.

3.6. Geçerlik ve Güvenilirlik

3.6.1. Geçerlik

3.6.1.a. İç Geçerlik

1. Araştırma bulguları, verilerin elde edildiği ortam dikkate alındığında anlamlıdır ve bu ortama bağlı olarak tanımlanmıştır.

2. Bulgular kendi içinde tutarlı ve anlamlıdır. Ortaya çıkan kavramlar anlamlı bir bütün oluşturmaktadır.

3. Araştırmada elde edilen bulgular, farklı veri kaynakları, farklı veri toplama yöntemleri ve farklı analiz stratejileri kullanılarak teyit edilmiştir. Farklı kaynaklara, yöntemlere ve stratejilere göre elde edilen bulgular anlamlı bir bütün oluşturmaktadır.

4. Elde edilen bulgular, daha önce oluşturulan kavramsal çerçeveye uyumludur.

5. Bulguların ve veri toplama araçlarının teyit edilmesi:

- Görüşme kılavuzu ve ‘İki İnatçı Keçi’ adlı hikaye, Prof. Dr. Süleyman Çelenk tarafından incelenmiş ve yeterli görülmüştür.

- Ses kayıtları araştırmacı dışında bir öğretmen tarafından dinlenmiş, kayıtların anlaşılabilirliği sınanmıştır. Ayrıca ses kayıtları araştırmacı tarafından yazıya aktarılmıştır.

- Yazma çalışmaları, ilköğretim Türkçe öğretmeni ile birlikte incelenmiş, öğrencilerin yazma çalışmalarında görülen sorunlar Türkçe öğretmeni ile birlikte listelenmiştir.

- Gözlem formu, alan uzmanları tarafından incelenmiş ve formun geçerliliği saptanmıştır.

6. Öğrencilerle yapılan uygulamalardan elde edilen bulgular, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından gerçekçi bulunmuştur.

7. Araştırmanın bulgularından yola çıkarak yapılan tahminler ve genellemeler, elde edilen verilerle tutarlıdır.

3.6.1.b. Dış Geçerlik

1. Araştırma örnekleminin, ortamının ve süreçlerinin özellikleri başka örneklerle karşılaştırma yapabilecek düzeyde ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.

2. Örneklem genellemeye izin verecek ölçüde çeşitlendirilmiştir. Örneklem Bitlis ili Mutki ilçesindeki sekiz adet ilköğretim okulu arasından farklı özelliklere sahip dört okulun seçilmesiyle oluşturulmuştur. (Merkez İlköğretim Okulu, Merkez Köy Okulu, Köyde Yer Alan YİBO, Köy Okulu)

3. Araştırma, olası genellemelere olanak verecek şekilde kapsamlı tanımlamalara yer vermektedir.

4. Okuyucu araştırma sonuçlarını kendi deneyimleriyle ilişkilendirebilmektedir.

5. Araştırma sonuçları, araştırma sorusu ile ilgili kuramlarla tutarlıdır.

6. Araştırma, bulguların başka araştırmalarda test edilebilmesi için gerekli açıklamaları yapmıştır.

7. Araştırma bulguları benzer ortamlarda kolaylıkla test edilebilir.

3.6.2. Güvenilirlik

3.6.2.a. İç Güvenilirlik

1. Araştırmacı, araştırma sürecindeki kendi konumunu (katılımcı gözlemci) belirtmiştir.

2. Araştırmada veri kaynağı olan bireyler açık bir biçimde tanımlanmıştır. Araştırmada hangi okullardan hangi öğrenci ve öğretmenlerle çalışıldığı belirtilmiştir. Ayrıca görüşme yapılan öğretmenler tek tek kodlanmış ve bu öğretmenlerle ilgili gerekli bilgiler verilmiştir.

3. Araştırma sürecinde oluşan sosyal ortam ve süreçler tanımlanmıştır.

4. Elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeve belirtilmiştir.

5. Araştırmacının izlediği yöntemler ve süreçler (örneklem seçimi, görüşme ve gözlem notları vb.) ayrıntılı bir biçimde tanımlanmıştır.

6. Sonuçlar ortaya konan verilerle açık bir biçimde ilişkilendirilmiştir.

7. Araştırmada farklı görüşler ve alternatif açıklamalar dikkate alınmıştır.

8. Araştırmanın ham verileri başkaları tarafından incelenecek biçimde saklanmıştır.

Bu araştırma yapılırken yazındaki benzer araştırmalar taranmış ve ses kayıtlarının nasıl tutulduğu , yazma çalışmalarının nasıl yapıldığı, gözlem ve görüşme formlarının nasıl oluşturulduğu incelenmiştir.

Bu araştırmada uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi sağlanarak gerçek, doğru bir şekilde temsil edilmiştir.

3.7.1. Görüşmelerin Yapılması

3. sınıf öğretmenlerine yöneltilmek üzere üç sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. (Görüşme formu Ek-1’de yer almaktadır.)

Öğretmenlerin ‘konuşma ve yazma sorunları’ ile ilgili düşüncelerini öğrenmek amacıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler yalnızca kaynak kişinin (öğretmenin) ve görüşmecinin (araştırmacının kendisinin) olduğu bireysel görüşmedir, uygulanan kuralların katılığına göre de yarı yapılandırılmış görüşmedir. Yapılan görüşmede yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun olarak tüm görüşmelerde kullanılması için görüşme formu hazırlanmış, öğretmenlere konuşma ve yazma sorunlarıyla ilgili üç adet soru yöneltilmiştir. Görüşülen öğretmenler, görüşme formundaki sorular haricinde de konu ile ilgili düşüncelerini paylaşmışlardır.

Yapılan görüşmelerde 3. sınıf öğretmenleri ;

1. Öğretmen ; Ceyhun
2. Öğretmen ; Seyhan
3. Öğretmen ; Harun
4. Öğretmen ; Gülsüm
5. Öğretmen ; İbrahim
6. Öğretmen ; Merve
7. Öğretmen ; Sedat şeklinde kodlanmışlardır.

1.öğretmen (Ceyhun) ; erkektir ve iki yıldır Bitlis ili Mutki ilçesinde görev yapmaktadır.

2.öğretmen (Seyhan) ; kadındır ve bir yıldır Bitlis ili Mutki ilçesinde görev yapmaktadır.

3.öğretmen (Mehmet) ; erkektir ve dört yıldır Bitlis ili Mutki ilçesinde görev yapmaktadır.

4.öğretmen (Gülsüm) ; kadındır ve iki yıldır Bitlis ili Mutki ilçesinde görev yapmaktadır.

5.öğretmen (İbrahim) ; erkektir ve üç yıldır Bitlis ili Mutki ilçesinde görev yapmaktadır.

6.öğretmen (Merve) ; kadındır ve iki yıldır Bitlis ili Mutki ilçesinde görev yapmaktadır.

7.öğretmen (Sedat) ; erkektir ve bir yıldır Bitlis ili Mutki ilçesinde görev yapmaktadır.

Görüşmelerin yapıldığı tarihler ve görüşme süreleri Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3 : Görüşme Tarih ve Süreleri

ÖĞRETMENİN KODU	GÖRÜŞME TARİHİ	GÖRÜŞME SÜRELERİ
Ceyhun	10/06/2009	20 dk.
Seyhan	07/06/2009	13 dk.
Mehmet	08/06/2009	11 dk.
Gülsüm	05/06/2009	20 dk.
İbrahim	05/06/2009	14 dk.
Merve	17/04/2009	24 dk.
Sedat	18/04/2009	12 dk.

Görüşmeler öğretmenlerin ders dışındaki boş zamanlarında (tenefüs, öğle arası, okul çıkışı, haftasonu vb.) gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler sonucu sorulara verilen cevaplar kodlanarak tablolastırılmıştır.

3.7.2. Gözlemlerin Yapılması

Öğrencilerin konuşma ve yazma sorunlarını tespit etmek için gözlem formu oluşturulmuştur. (Gözlem Formu Ek 2’ de verilmiştir.) Gözlem formunda yer alan konuşma sorunları, Prof. Dr. Özcan DEMİREL ve Becir GÖĞÜŞ’ ün belirttiği (1978) konuşma yetersizlikleri ölçek alınarak oluşturulmuştur.

Araştırmada yapılan gözlem, sürekliliğine göre aralıklı gözlemdir.

‘Aralıklı gözlemlerde, belli bir oluşum içinde bulunan gözlem üniteleri, belli zaman aralıkları ya da örneklenmiş zaman aralıkları ile izlenir. Örneğin, bir dersteki öğretmen-öğrenci ilişkileri günün belli saatlerinde ve kısa süreli örnekler alınarak gözlenebilir. Böylece gizlenen ilişkilerin çeşitli durumları temsil etme olasılığı yükseltilir. Bu tür gözlemler, sık sık rastlanan gözlem ünitelerinin bulunduğu olgular için yapılır. Gözlem süresini, amaca uygun olarak araştırmacı kendisi kararlaştırır.’ (Karasar,2005;159)

Yapılan gözlemin süresi araştırmacı tarafından 40 dakika olarak belirlenmiştir. Araştırmacı, gözlem sürecine bizzat katılmıştır. Öğrencilerin konuşma ve yazma sorunlarını ayrıntılı bir şekilde tespit etmek için sınıflara girilmiş, gözlem sırasında elde edilen veriler gözlem formlarına kaydedilmiştir.

3.7.3. Ses Kayıtlarının Alınması

Öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunlarını tespit etmek için alınan ses kayıtları okul ve şubelere göre isimlendirilmiş, ses kayıtlarının tarih ve süreleri düzenlenmiştir. Tablo 4’te okullarda yapılan ses kayıtları, kayıt tarihleri ve süreleri yer almaktadır.

Tablo 4 : Ses Kayıtları Tarih ve Süreleri

KAYIT ADI	KAYIT TARİHİ	KAYIT SÜRESİ
Açıklan 1	15/04/2009	07.54 dk.
Açıklan 2	15/04/2009	05.32 dk.
Açıklan 3	15/04/2009	12.25 dk.
Atatürk 3-A 1)	05/06/2009	12.18 dk.
Atatürk 3-A 2)	05/06/2009	02.15 dk.
Atatürk 3-B 1)	05/06/2009	03.57 dk.
Atatürk 3-B 2)	05/06/2009	10.58 dk.
Dereyolu 1	05/06/2009	10.34 dk.
Dereyolu 2	05/06/2009	08.43 dk.
Kavakbaşı 3-A	17/04/2009	21.06 dk.
Kavakbaşı 3-B	17/04/2009	32.33 dk.

Okullarda yapılan ses kayıtlarının süreleri 02.15 ile 32.33 dk arasında değişmektedir.

3.7.4. Yazma Çalışmalarının Yapılması

Öğrencilerden yazılı materyal elde etmek amacıyla onlara iki çeşit yazma çalışması yaptırılmıştır. İlk çalışmada öğrencilere ‘İki İnatçı Keçi’ adlı hikaye okunmuş ve öğrencilerden kendilerine verilen kağıtlara bu hikayenin özetini yazmaları istenmiştir. İkinci olarak da öğrencilere dikte çalışması yaptırılmıştır. Dikte çalışmasında öğrencilere ‘İki İnatçı Keçi’ adlı parça okunmuş ve öğrencilerden bu parçayı yazmaları istenmiştir. Yazma çalışmaları sırasında öğrencilere adını, soyadını, sınıfını, okulunu yazmaları hariç hiçbir şekilde müdahale edilmemiş, onlara istedikleri gibi yazmaları söylenmiştir. (‘İki İnatçı Keçi’ adlı hikaye Ek 3’ te yer almaktadır.)

Yazma çalışmaları sonucu öğrencilerde görülen sorunlar, Becir Göğüş’ün belirttiği (1978) ‘Öğrencilerde Görülen Yazma Yetersizlikleri’ nden yararlanılarak maddeleştirilmiştir.

3.7.5. Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırmacı, gözlem, görüşme ve yazma çalışmalarını gerçekleştirmeden önce uygulama yapacağı okullardaki müdürleri ve üçüncü sınıf öğretmenlerini aramış ve araştırma hakkında bilgilendirmiştir.

Görüşmeler öğretmenler odasında ve Mutki Öğretmenevi'nde yapılmıştır.

Veriler 17/04/2009 – 10/06/2009 tarihleri arasında toplanmıştır. Uygulamalar, 08/09/2009 tarihinde Mutki İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ve Mutki Kaymakamlığı'nın uygun gördüğü günlere göre gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar hafta içi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan konuşma ve yazma sorunları, toplanan veriler ile ayrı ayrı analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Alt problemlerin sırasına göre bulgular düzenlenmiş, analiz edilen bulgular tablolastırılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın birinci alt probleminde ‘İlköğretim okulları üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan konuşma sorunları nelerdir ?’ sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme yanıt aranırken örneklem dahilindeki ilköğretim okullarının üçüncü sınıflarından uygulama sırasında alınan ses kayıtlarından, okullarda görev yapan öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerden ve yapılan gözlemlerden yararlanılmıştır.

4.1.a. Ses Kayıtlarına Göre Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Örneklem dahilindeki okullarda öğrenim gören üçüncü sınıf öğrencilerinin ses kayıtlarından elde edilen veriler, yazıya aktarılmıştır. Daha sonra veriler analiz edilmiş, öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunları, Konrot’un (2009) belirttiği konuşma yetersizlikleri ölçüt alınarak listelenmiştir. Listelenen bu sorunlar tablolastırılmıştır. Ses kayıtlarına göre öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5 : Ses Kayıtlarına Göre Öğrencilerde Karşılaşılan Konuşma Sorunları

KONUŞMA SORUNLARI	ÖRNEKLEM DAHİLİNDEKİ SINIFLAR					
	Açıklan	Atatürk İ.O.		Dereyolu	Kavakbaşı	
	İ.O.	3-A	3-B	İ.O.	YİBO 3-A	3-B
1) Konuşurken zorluk çekme	X	X		X	X	X
2)Sesleri/kelimele ri yanlış telaffuz etme	X	X	X		X	X
3)Sözcüklere ek getirmeme ya da yanlış ek getirme	X	X		X		X
4)Ses tonunun yüksek ya da alçak olması	X	X		X	X	X
5)Sınırlı sayıda sözcük kullanımı	X			X		X

Not : ‘X’ ifadesi bir sınıfı temsil etmektedir.

Tablo 5’e göre konuşurken zorluk çekme sorunu örneklem dahilindeki her okulunda görülmüştür.Yalnızca Atatürk İlköğretim Okulu 3-B sınıfı öğrencilerinin konuşurken zorluk çekmediği saptanmıştır. Bu sınıf öğrencileri kararlı ve akıcı bir biçimde konuşmuşlardır.

Tablo 5’e göre en fazla Açıklan İlköğretim Okulu ve Kavakbaşı YİBO öğrencilerinin konuşurken zorluk çektiği görülmüştür. Konuşurken zorlanan öğrencilerin genellikle konuşurken duraksadıkları, konuştukları kelimeyi ya da kelimenin ekini uzattıkları, kullandıkları kelimeleri seçmede sıkıntı yaşadıkları, doğru kelimeyi seçmekte kararsız kaldıkları görülmüştür.

Tablo 5'e göre sesleri/kelimeleri yanlış telaffuz etme sorunu İlçe-Merkez Köy Okulu olan Dereyolu İlköğretim Okulu'nda görülmemiş, köy okulu olan Açıkalan İlköğretim Okulu, merkezi okul olan Atatürk İlköğretim Okulu ve Belde okulu olan Kavakbaşı YİBO'da görülmüştür. Öğrencilerin en çok yanlış telaffuz ettikleri kelime 'öğretmenim' kelimesidir. Öğrenciler bu kelimeyi bazı harf ve hecelerini yutarak genellikle 'örtmeeeniim' şeklinde söylemektedir. Bunun dışında öğrencilerin 'bisiklet' kelimesi yerine 'pisiklet', 'bisküvi' kelimesi yerine 'pisküvü', 'hoparlör' kelimesi yerine 'höpörlö' dedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 5'e göre örneklem dahilindeki okulların hepsinde öğrenciler, konuşurken kullandıkları sözcüklere yanlış ekler getirmişlerdir. Yalnızca iki sınıf öğrencilerinde karşılaşılmayan bu sorun genellikle kelimelere 'ğ' harfinin getirilmesi gereken durumlarda görülmüştür. Örneğin bir öğrenci 'Yaşlı olanlara ekmek vermeliyiz.' diyerek 'ekmek' sözcüğünün sonuna 'i' sesini eklemiş, konuşurken 'ekmeği' kelimesi yerine 'ekmeki' kelimesini kullanmıştır.

Tablo 5'e göre öğrencilerin genellikle yüksek ses tonuyla konuştukları, bazı öğrencilerin de alçak ses tonuyla konuştuğu tespit edilmiştir. Bu sorun ses kaydı alınan okulların hepsinde görülmüştür. Yalnızca bir sınıfta görülmemiştir.

Tablo 5'e göre sınırlı sayıda sözcük kullanımı örneklem dahilindeki üç okulda görülmüştür. Bu sorunun yaşandığı sınıflarda öğrencilerin aynı kelimeleri tekrarladıkları ya da cümlenin sonunu getiremedikleri tespit edilmiştir.

4.1.b. Gözlemlere Göre Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Örneklem dahilindeki okullarda öğrenim gören üçüncü sınıf öğrencilerinin gözlemlenmesi ile elde edilen veriler, gözlem formlarına aktarılmıştır. Daha sonra veriler analiz edilmiş, öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunları, gözlem formunda yer alan (Göğüş ve Demirel'in belirttiği konuşma yetersizlikleri ölçüt alınarak oluşturulan) kodlara uygun olarak listelenmiştir. Listelenen bu sorunlar tablolastırılmıştır. Yapılan gözlemlere göre öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6: Öğrencilerin Gözlemlenmesi Sonucu Karşılaşılan Konuşma Sorunları

KONUŞMA SORUNLARI	ÖRNEKLEM DAHİLİNDEKİ SINIFLAR					
	Açıklanan İ.O.	Atatürk İ.O.		Dereyolu İ.O.	Kavakbaşı YİBO	
		3-A	3-B		3-A	3-B
Yerel ağızla konuşma sonucu kelimelerin yanlış telaffuz edilmesi	X	X		X	X	
Kavrayış eksikliği (Kelime haznelerinin darlığına bağlı olarak kelimeleri eksik cümleler kurma ve yanlış kelimeler kullanma)	X	X		X	X	X
Gereksiz kelimeler kullanma	X	X	X	X	X	X
Konuşmakta zorlanma, duraksama	X			X		X
Ses tonunun alçak ya da yüksek olması	X	X		X		X

NOT: Her maddede belirtilen ‘X’ işareti birer sınıfı temsil etmektedir.

Tablo 6’ya göre öğrencilerde en çok karşılaşılan sorun öğrencilerin konuşurken gereksiz kelimeler kullanmasıdır. Bunu kavrayış eksikliği, yerel ağızla konuşma, ses tonunun yüksek ya da alçak olması takip etmektedir. En az karşılaşılan sorun ise konuşmakta zorlanma/duraksama sorunudur.

Örneklem dahilindeki sınıflarda yapılan gözlemlerde öğrencilerin ‘öğretmenim’ kelimesini çok fazla kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler cümle kurarken, cümle ortasında ve cümle sonunda ‘öğretmenim’ demektedirler. Öğrenciler, ‘öğretmenim’ kelimesini kullanmaya alıştıkları için bu kelimeyi her fırsatta telaffuz ediyor olabilirler. Bunun dışında öğrencilerin ‘ sonra, şey’ gibi kelimeleri ve ‘ıııı, ıııımm’ gibi sesleri gereksiz kullandıkları gözlenmiştir. Ayrıca

bazı öğrencilerin cümle kurarken duraksadıkları yerlerde ve cümle başında ‘ha’ dedikleri görülmüştür. Öğrenciler genellikle konuşurken zorlandıklarında, cümleyi toparlayamadıklarında ya da söyleyecekleri kelimeleri unuttuklarında gereksiz kelime ve sesler kullanmaktadır.

Yerel ağızla konuşma sonucu kelimelerin yanlış telaffuz edilmesi sorunu örneklem dahilindeki her okulda gözlemlenmiştir. Öğrenciler, bazı kelimeleri yaşadıkları çevrede ve ailelerinde kullanıldığı gibi söylemektedir. Ancak bu kullanımların çoğu yanlış ifadeler ortaya çıkarmaktadır. Örneğin ‘küpek (köpek), hırhız (hırsız), toktur (doktor),’ şeklindeki ifadeler karşısında öğretmenler öğrencilerini anlamakta güçlük çekmektedir. Göğüş’e göre (1978) yerel ağızla konuşan öğrenciler, sözcükleri yetiştikleri çevrenin ağızındaki seslerle söylemekte (Kalın yerine galın gibi) , sözcüklerde yerel ağız vurgusunu kullanmakta, sözcüklerde gereksiz uzatmalar yapmakta (gelsene yerine gelseneeee gibi) ve ağız sözcükleri kullanmaktadırlar (sıpa yerine kürü gibi) . (Göğüş, 1978: 179,180) Bu durum da öğrencilerin konuşmalarının anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Kavrayış eksikliği sorunu örneklem dahilindeki her okulda mevcuttur. Öğrenciler, kelime haznelerinin darlığına bağlı olarak kelimeleri eksik cümleler kurmakta ya da cümle kurarken yanlış kelimeler kullanmaktadırlar. Yapılan gözlemler sonucu öğrencilerin konuşurken ‘Adımı bozuyor., Yazım yanlış geldi., Bebek getirmiş., Sel geldi., Kar geldi.’ gibi cümleler kurdukları tespit edilmiştir. Öğrenciler, kelime hazneleri dar olduğu için bildikleri kelimeleri birleştirip cümle kurmaya çalışmaktadır. Örneğin öğrenciler ‘Adımı lekeliyor., Bana lakap takıyor.’ gibi ifadeleri bilmedikleri için ‘Adımı bozuyor.’ ifadesini kullanmaktadır.

Öğrenciler genellikle kendilerini ifade ederken yüksek bir ses tonuyla konuşurlar. Yapılan gözlemlerde de öğrencilerin çoğunun yüksek bir ses tonuyla konuştuğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin konuşurken heyecanlandıkları görülmüştür. Buna karşın bazı içine kapanık öğrenciler alçak ses tonuyla konuşmaktadır. Bu öğrenciler kendilerini ifade etmekte zorlanmakta, çekingen yapılı öğrencilerdir.

Örneklem dahilindeki okulların hepsinde yüksek ya da alçak ses tonuyla konuşma sorunu görülmüştür. Bu sorunla yalnızca iki sınıfta karşılaşılmamıştır.

4.1.c. Görüşmelere Göre Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Örnekleme dahilindeki okullarda görev yapan üçüncü sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler görüşme formlarına kaydedilmiştir. Daha sonra görüşme formlarında yer alan veriler analiz edilmiş, öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunları, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre listelenmiştir. Listelenen bu sorunlar tablolastırılmıştır. Yapılan görüşmelere göre öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7: Öğretmenlerle Görüşmeler Sonucunda Öğrencilerde Karşılaşılan Konuşma Sorunları

KONUŞMA SORUNLARI	Ceyhan Öğr.	Seyhan Öğr.	Mehmet Öğr.	Gülsüm Öğr.	İbrahim Öğr.	Merve Öğr.	Sedat Öğr.
Yanlış sözcük/ek kullanımı	X	X		X	X		
Türkçe’yi eksik ve hatalı kullanma	X	X	X	X	X		
Yetersiz sayıda sözcük kullanımı	X			X	X	X	

Not: Her ‘X’ işareti bir öğretmen görüşünü ifade etmektedir. Tabloda yer alan ‘Öğr.’ ifadesi ‘öğretmenim’ kelimesinin kısaltmasıdır.

Tablo 7’ye göre öğretmenler öğrencilerinde karşılaştıkları konuşma sorunlarını yanlış sözcük-ek kullanımı, Türkçe’yi eksik, hatalı kullanma, yetersiz sayıda sözcük kullanımı olarak belirtmişlerdir. Yanlış sözcük/ek kullanımı sorununu dört öğretmen (Ceyhan, Seyhan, Gülsüm, İbrahim Öğretmen), Türkçe’yi eksik ve hatalı kullanma sorununu beş öğretmen (Ceyhan, Seyhan, Mehmet, Gülsüm, İbrahim Öğretmen), yetersiz sayıda sözcük kullanma sorununu dört öğretmen (Ceyhan, Gülsüm, İbrahim, Merve Öğretmen) dile getirmiştir.

Öğretmenler, görüşmeler sırasında öğrencilerin Türkçe’yi eksik ve hatalı kullanmaları ile ilgili bazı ek ve kelimelerin kullanılmaması ile düşük cümleler oluşturulduğunu, bazı kelimelerde telaffuz sorununun sıkça yaşandığını; yanlış sözcük/ ek kullanımı konusunda öğrencilerin anlatımlarında bazı kelimelere yanlış

fiiller getirdiklerini (Adımı bozuyor, yanlış geldi, kar geldi, bebek getirmiş...), bazı kelimelere de yanlış ek getirdiklerini ('Bana vuruyor' yerine 'Beni vuruyor.' demek) ve bazı harfleri yanlış kullandıklarını ('öğretmen' yerine 'öğretmen' demek gibi) belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada ('Milleaatimii', Mart, 2007) öğrencilerin 'öğretmenim' kelimesi yerine 'Ööğratmaaaanii!' dedikleri tespit edilmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin en fazla Andımız'ı okunurken dil yanlışlarının ortaya çıktığı, öğrencilerin 'Ülkem, küçükleari korumak, büyükleari saymak...' şeklinde kullanımlarda bulundukları belirtilmiştir. 'Milleaatimi' başlıklı araştırmada tespit edilen sorunlar, bu çalışmada yer alan Türkçe'yi eksik ve hatalı kullanma sorunu ile örtüşmektedir. Bu sorun öğrencilerin Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma becerileri ile kendilerini ifade becerilerinin gelişmesine engel olmaktadır.

4.1.d. Ses Kayıtları, Gözlem ve Görüşmelere Göre Elde Edilen Bulguların Karşılaştırılması

Çeşitli yollarla toplanan verilerin tutarlılığını, uyumluluğunu ölçmek ve tüm verilere göre karşılaşılan konuşma sorunlarını belirlemek için elde edilen bulguların karşılaştırılmasına gerek duyulmuştur. Bunun için öncelikle ses kayıtları, gözlem ve görüşmelere göre elde edilen bulgular listelenmiştir. Daha sonra tüm verilere göre elde edilen bulguların daha kolay karşılaştırılması için ses kayıtları, gözlemler ve görüşmelere göre belirlenen konuşma sorunları bir tabloda birleştirilmiştir. Tüm verilere göre elde edilen konuşma sorunları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8 : Öğrencilerin Konuşma Bozuklukları İle İlgili Toplam Veriler

KARŞILAŞILAN KONUŞMA SORUNLARI	Açıkan İ.O.			Atatürk İ.O.			Dereyolu İ.O.			Kavakbaşı YİBO		
	S	G	U	S	G	U	S	G	U	S	G	U
1)Konuşurken zorluk çekme	X	-	X	X	-	-	X	-	-	X	-	X
2)Kelimeleri yanlış telaffuz etme / Türkçe'yi eksik ve hatalı kullanma	X	X	X	X	X	X	-	X	-	X	-	X
3)Yanlış sözcük/ek kullanımı, kullanılan sözcüklere ek getirmeme ya da yanlış ek getirme	X	-	X	X	-	X	X	-	X	X	-	X
4)Gereksiz sesler/kelimeler kullanma	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	-	X
5)Öğrencilerin ses tonunun yüksek ya da alçak olması	X	-	X	X	-	X	X	X	-	X	-	X
6)Sınırlı/Yetersiz sayıda sözcük kullanımı	X	X	-	-	-	-	X	X	-	X	X	-

Not : Tablo 8’de yer alan ‘X’ ifadesi bir sınıfı, ‘S’ ifadesi ses kaydı bulgularını, ‘G’ ifadesi sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşme bulgularını, ‘U’ ifadesi de uygulamalar sırasında yapılan gözlem bulgularını belirtmektedir.

Tablo 8’e göre araştırma yapılan okullar arasında en fazla konuşma sorunu Kavakbaşı YİBO’da, daha sonra da Açıkan İlköğretim Okulu ve Dereyolu İlköğretim Okulu’nda görülmüştür. En az konuşma sorunu ise Atatürk İlköğretim Okulu’nda mevcuttur.

Tablo 8'e göre ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinde altı farklı konuşma sorunuyla karşılaşmıştır. Bu sorunlardan beşi örneklem dahilindeki her okulda görülmüştür. Bunlar:

- Konuşurken zorluk çekme,
- Kelimeleri yanlış telaffuz etme / Türkçe'yi eksik ve hatalı kullanma,
- Yanlış sözcük/ek kullanımı, kullanılan sözcüklere ek getirmeme ya da yanlış ek getirme,
- Gereksiz sesler/kelimeler kullanma,
- Öğrencilerin ses tonunun yüksek yada alçak olması sorunudur.

Tablo 8'e göre konuşurken zorluk çekme sorunuyla tüm okullarda toplam sekiz kez karşılaşmıştır. Bu sorun, öğrencilerden alınan ses kayıtları ve yapılan gözlemlerle belirlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde bu sorun belirtilmemiştir.

Tablo 8'e göre kelimeleri yanlış telaffuz etme/Türkçe'yi eksik ve hatalı kullanma sorunuyla tüm okullarda toplam on üç kez karşılaşmıştır. Bu soruna öğrencilerden alınan ses kayıtları, sınıf içi gözlemler ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılmıştır.

Tablo 8'e göre yanlış sözcük/ek kullanımı, kullanılan sözcüklere ek getirmeme ya da yanlış ek getirme, kelimeleri yanlış telaffuz etme/Türkçe'yi eksik ve hatalı kullanma sorunuyla tüm okullarda toplam sekiz kez karşılaşmıştır. Bu sorun, öğrencilerden alınan ses kayıtları ve yapılan gözlemlerle belirlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde bu sorun belirtilmemiştir. Konuşurken yanlış sözcük kullanma öğrencilerin kelime dağarcığının yetersiz olmasından, kelimelerin yanlış telaffuz edilmesi ise öğrencilerin, öğretmenlerin, aile ve çevrenin bu konuda yeterli çalışmaları yapmamasından, yeteri kadar özen gösterilememesinden olabilir.

Tablo 8'e göre gereksiz sesler/kelimeler kullanma, sorunuyla tüm okullarda toplam dört kez karşılaşmıştır. Bu soruna yalnızca sınıf içi gözlemlerden elde edilen bulgular ile ulaşılmıştır.

Tablo 8'e göre öğrencilerin ses tonunun yüksek ya da alçak olması sorunuyla tüm okullarda toplam dokuz kez karşılaşmıştır. Bu sorun, öğrencilerden alınan ses kayıtları ve yapılan gözlemlerle belirlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde bu sorun belirtilmemiştir.

Tablo 8'e göre sınırlı/yetersiz sayıda sözcük kullanımı sorunu her okulda görülmemiştir. Konuşurken sınırlı/yetersiz sayıda sözcük kullanımı sorunuyla uygulama yapılan üç okulda, karşılaşılmıştır. Bu sorun, üç okulda toplam yedi kez görülmüştür.

4.1.e. Öğrencilerde Görülen Konuşma Sorunlarının Nedenleri

Öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunlarının tespiti için öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Konuşma sorunlarının nedenleriyle ilgili görüşme formlarında belirtilen veriler listelenmiştir. Listelenen veriler tablolastırılmıştır. Öğrencilerde görülen konuşma sorunlarının nedenleri Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9 : Öğrencilerde Görülen Konuşma Sorunlarının Nedenleri

Öğretmen Görüşleri	Ceyhun Öğr.	Seyhan Öğr.	Mehmet Öğr.	Gülsüm Öğr.	İbrahim Öğr.	Merve Öğr.	Sedat Öğr.
Ailede farklı dil konuşulması (anadil farklılığı)	X	X	X	X	X	X	
Çevrede Farklı Bir Dil Konuşulması	X	X	X	X	X	X	
Görsel Öğelerin Yetersizliği					X		
Sosyo-Ekonomik Düzey	X		X		X		
Öğrencilerin Kırsal Bölge Dışına Çıkamaması (Zengin Yaşantılarının Olmaması)	X		X		X		X
Ağız-Şive Farklılıkları				X	X	X	X
Kelime Hazinesinin Yetersiz Olması	X			X	X		X
Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Almamış Olması	X						X

Not: Her ‘X’ işareti görüşme yapılan bir öğretmeni ifade etmektedir. ‘Öğr.’ ifadesi ‘öğretmen’ kelimesinin kısaltmasıdır.

Tablo 9’ a göre öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunlarının en önemli nedeni öğrencilerin aile ve çevrelerinde farklı bir dil konuşulmasıdır. Bu nedeni belirten altı öğretmen (Ceyhan, Seyhan, Mehmet, Gülsüm, İbrahim, Merve Öğretmen) bu sorun sonucunda öğrencilerin iki dil arasında kaldıklarını, Türkçe’yi aile ve çevreden duyulduğu şekliyle yanlış ve eksik bir biçimde konuştuklarını ve Türkçelerini geliştiremediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca üç öğretmen (Gülsüm, Sedat, Mehmet Öğretmen), öğrencilerin evlerinde başka bir dil konuştukları için okulda öğretmenlerini anlamada zorluk çektiklerini belirtmiştir. Konu ile ilgili yapılan bir araştırmada (Öğretmenlerin Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar, Şubat, 2009) merkezde ve köylerde görev yapan öğretmenler, ailelerin çocuklarıyla Türkçe konuşmadıklarını, velilerin çocukların okuldaki durumlarıyla ilgili öğretmenlerle az ilişkide olduklarını ve çocuklarla ilgilenmediklerini belirtmiştir. Ayrıca bu araştırmada ilçe merkezinde ve köylerde görev yapan öğretmenler, Türkçe’ nin anadilimiz olduğu bilincinin kavratılamamasının ailelerden kaynaklandığını söylemişlerdir. ([http://www. Matematikcafe .net/ printthread. php? tid =8485](http://www.Matematikcafe.net/printthread.php?tid=8485), Şubat, 2009)

Dört öğretmen (Ceyhan, Gülsüm, İbrahim, Sedat Öğretmen), öğrencilerin konuşma sorunlarının nedenleri arasında öğrencilerin kelime haznelerinin gelişmemiş olmasını belirtmişlerdir. Bu durumun da öğrencilerin yeteri kadar kitap okumamasından, kendilerini geliştirmek için yeteri kadar çaba sarf etmemesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Dört öğretmen (Gülsüm, İbrahim, Merve, Sedat Öğretmen), öğrencilerde görülen ağız-şive farklılıklarının bazı konuşma problemlerine yol açtığını belirtilmiştir. Öğrencilerin şive ile değişen bazı kelimeleri kullanmaları ve bu kelimeleri kullanırken ifade bozukluklarına yol açmaları sonucu Türkçe’de değişik dil kullanımları olduğu ifade edilmiştir. Konu ile ilgili yapılan benzer bir araştırmada (Öğretmenlerin Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar, Şubat, 2009) öğrencilerin yöresel ağız özelliklerinden dolayı konuşma bozukluklarının

dilbilgisi ve yazı dersini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. (<http://www.matematikcafe.net/printthread.php?tid=8485>, Şubat, 2009)

Tablo 9' a göre öğrencilerin kırsal bölge dışına çıkamamaları /yaşantı zenginliklerinin olmaması da konuşma problemlerine yol açmaktadır. Dört öğretmen (Ceyhun, Merve, İbrahim, Sedat Öğretmen) bu konuda öğrencilerin farklı insanlarla etkileşimde bulunmadıkları için yanlış konuşmalarını devam ettirdiklerini, bu problemleri düzeltebilecekleri ortamın okulla sınırlı kaldığını, bunun da yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Üç öğretmen (Ceyhun, Mehmet, İbrahim Öğretmen), öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri düşük olduğu için evlerinde konuşma ve yazmalarını geliştirebilecekleri farklı imkanlara sahip olamadıklarını belirtmiştir. Ayrıca bu öğretmenler, öğrencilerin sosyal ortamlarının yetersiz olması ve ailelerinin eğitim seviyelerinin düşük olmasının yanlışlarını düzeltmeleri konusunda yetersizlik yaşamalarına yol açtığını dile getirmişlerdir.

Tablo 9'a göre görsel öğelerin yetersizliği konuşma sorunlarına yol açmaktadır. Yapılan görüşmeler sonucu bir öğretmen (İbrahim Öğretmen), eğitimde kitapların, projektörlerin, bilgisayarların, aletatların ve derslerle ilgili materyallerin gerektiği kadar kullanılmamasının bu sorunu arttırdığını belirtmiştir. Konu ile ilgili yapılan benzer bir araştırmada (Öğretmenlerin Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar, Şubat, 2009) ilçe merkezinde çalışan öğretmenler, Türkçe dersinde kullanabilecekleri materyallerin az olduğunu, köylerde çalışan öğretmenler ise çok az olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, ilköğretim okullarının büyük çoğunluğunda sınıf ve okul kitaplığının, öğrencilerin Türkçe dersinde ihtiyaçlarını karşılayamadığını, yetersiz olduğunu söylemişlerdir. Öğretmenler ilçe ve köy okullarında anlatımı teşvik edici materyallerin az olduğunu ve ihtiyacı karşılayamadığını belirtmişlerdir. İlçede ve köyde çalışan öğretmenler Türkçe dersini işlerken en fazla okuma kitaplarından yararlandıklarını, en az ise; ilçedeki öğretmenler yazı tabloları, köyedeki öğretmenler TV-VCD kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar daha önce yapılan benzer çalışmalarla karşılaştırılmış şu bulgular elde edilmiştir:

‘Öğrencilerin bulundukları yerleşim merkezi farklılıkları Türkçe konuşma becerisi üzerinde etkilidir (Erkan 1998). İlçe ve köylerde bulunan öğrencilerin Türkçe konuşma ve Türkçe’yi anlama becerileri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu da ailelerin Türkçe’yi çok az kullanmalarından kaynaklanmaktadır. Türkçe öğretimi belirtilen hedeflere ulaşmamaktadır. Öğrencilerin başarı düzeyleri düşüktür (Şamlıoğlu 2000). Öğrencilerin okula ilk başladıklarında yeterli düzeyde Türkçe bilmemeleri başarıyı olumsuz yönde etkilemekte, öğretmen ya programın gerisinde kalarak öğrenciye anadili eğitimi vermekte ya da programı takip ederek eğitimin beklenen düzeye ulaşmasına dikkat etmemektedir.’

(<http://www.matematikcafe.net/printthread.php?tid=8485,Şubat,2009>)

Tablo 9’a öğrencilerin okul öncesi eğitim almamış olmalarının konuşma sorunlarını etkilediği görülmektedir. Bu konuda görüş bildiren sınıf öğretmenleri (Ceyhun, Sedat Öğretmen), öğrencilerin okul öncesi eğitim ile arkadaşlarıyla daha çabuk ve daha etkili bir iletişim kuracağı, daha açık ve anlaşılır konuşabileceği, dil öğrenme konusunda daha az sorun yaşayabileceği görüşündedir.

Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili yapılan bir araştırmanın (Öğretmenlerin Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar, Şubat, 2009) bulgularından elde edilen sonuçlara göre problem kaynakları; öğrenci, dil yetersizliği, sosyal çevre, Türkçe programı, materyal kullanımı ve eksikliği olarak gruplandırılmıştır. (<http://www.matematikcafe.net/printthread.php?tid=8485,Şubat,2009>) Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili belirtilen araştırmada yer alan problem kaynakları, bu araştırmadaki bulgularla örtüşmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın ikinci alt probleminde ‘İlköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan yazma sorunları nelerdir?’ sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme yanıt aranırken örneklem dahilindeki ilköğretim okullarının üçüncü sınıflarında uygulama sırasında yapılan yazma çalışmalarından (özet yazma ve dikte çalışması),

bu okullarda görev yapan öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerden ve yapılan gözlemlerden yararlanılmıştır.

4.2.a. Özet Çalışmalarına Göre Belirlenen Bulgular

Özet çalışmalarında öncelikle öğrencilere ‘İki İnatçı Keçi’ adlı metin okunmuş, onlardan bu metni özetlemeleri istenmiştir. Daha sonra öğrencilerde görülen yazma sorunları bir Türkçe öğretmeni ile birlikte belirlenmiştir. Tespit edilen sorunlar, her okul için ayrı ayrı tablolaştırılmıştır.

Açıklanan İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin özet çalışmalarında görülen yazma sorunları Tablo 10’da yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 10 : Açıklanan İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Özet Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Problemleri	f	%
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	8	73
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	4	36
3)Yanlış harf/ek yazma	8	73
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	8	73
5)Özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama	7	64
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	11	100
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	2	18
8)Paragrafları belirtmeme	8	73
9)Kenar aralıklarına dikkat etmeme	4	36
10)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfi/kelimeyi ayrı yazma	3	27
11)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfi/kelimeyi birleşik yazma	5	45

Tablo 10’da yer alan yüzdeler, Açıklanan İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden uygulama yapıldığı gün okula gelen 11 kişinin katılımına göre hesaplanmıştır. Örneğin birinci sorunun yüzdesi hesaplanırken $(8 \times 100) / 11 = ?$ şeklinde işlem yapılmıştır.

Tablo 10’a göre Açıklanan İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinde en fazla karşılaşılan yazma sorunu noktalama işaretlerini kullanmamadır. Bu sorun, çalışma yapılan on bir öğrencinin hepsinin yazısında görülmüştür. Öğrencilerin bir

kısmı çalışmalarında hiçbir noktalama işareti kullanmamış, bir kısmı da çalışmalarının bazı yerlerinde noktalama işareti kullanmış bazı yerlerinde kullanmamıştır.

Tablo 10'a göre eksik harf/hece/kelime yazma sorunu %73 oranında; on bir öğrenciden sekizinin çalışmasında görülmüştür. Özet çalışması analizine göre öğrenciler genellikle 'inatçı' kelimesinde 't' harfini yazmamışlardır. Bunun dışında 'tane' kelimesi yerine 'tan', 'huysuzluk' kelimesi yerine 'huzluluk', 'karşılaşmışlar' kelimesi yerine 'karşılaşılar', 'karşımışlar' şeklinde eksik kelime ve hece kullanımları tespit edilmiştir.

Tablo 10'a göre yanlış harf/ek yazma, cümle başında büyük harf kullanmama, paragrafları belirtmeme sorunlarına %73 oranında; on bir öğrenciden sekizinde rastlanmıştır. Özet çalışması analizine göre yanlış harf/ek yazma sorununa en çok 'u' harfi ile 'o' harfini, 'ü' harfi ile 'ö' harfini, 'ğ' harfi ile 'y' harfini karıştırma şeklinde rastlanmıştır. Öğrenciler çalışmalarında 'önce' kelimesi yerine 'ünce', 'burada' kelimesi yerine 'borda', 'köpek' kelimesi yerine 'küpek', 'huysuz' kelimesi yerine 'hoysuz', 'eğer' kelimesi yerine 'eyer' şeklinde yazılar yazmışlardır.

Tablo 10'a göre özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama sorunu %64 oranında; on bir öğrenciden yedisinin yazısında, ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma sorunu %45 oranında; on bir öğrenciden beşinin yazısında, fazla harf/hece/kelime yazma sorunu %36 oranında; on bir öğrenciden dördünün yazısında, kenar aralıklarına dikkat etmeme sorunu %36 oranında; on bir öğrenciden dördünün yazısında, birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma sorunu %27 oranında; on bir öğrenciden üçünün yazısında, noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma sorunu %18 oranında; on bir öğrenciden ikisinin yazısında görülmüştür.

Özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama sorunu, genellikle öğrencilerin okullarının adını yazarken görülmektedir. Bununla birlikte bazı öğrencilerin kendi isim ve soy isimlerini yazarken de bunların ilk harflerini küçük yazdığı tespit edilmiştir.

Yapılan analiz çalışmalarında ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma sorunu, genellikle 'ki' ve 'de' bağlaçlarının ayrı yazılmaması olarak tespit

edilmiştir. Öğrencilerin bazıları bu bağlaçları birleşik yazmıştır. Fazla harf/hece/kelime yazma sorunu ‘lar’ gibi eklerin fazla kullanılması ve bazı kelimelerin fazla tekrar edilmesi şeklinde görülmektedir. Öğrencilerin bir kısmı çalışmalarında sürekli ‘demiş’ sözcüğünü kullanmıştır. Birleşik yazılması gereken heceyi/harfı ayrı yazma sorunuyla mecaz anlamda kullanılan ‘kimbilir’ kelimesinin yazımında karşılaşılmıştır.

Öğrencilerin özet çalışmalarında karşılaşılan en az sorun olan noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma sorunu ise ‘.’ işaretinin fazla kullanılması şeklinde kendisini göstermektedir.

Bu tablo incelendiğinde karşımıza çıkan en önemli yazma sorunu öğrencilerin noktalama işaretlerini kullanmamasıdır. Yazma çalışmaları incelendiğinde noktalama işaretlerini kullanan öğrencilerin çok fazla yazım ve imla hatası yaptığı görülmüştür. Öğrencilerin noktalama işaretlerini yazılı anlatımlarında kullanmaması ya da yanlış kullanması ve tabloda yer alan diğer sorunlar Türkçe öğretiminin hedeflere ulaşmasını ve mevcut olan yazının okunduğunda anlaşılmasını zorlaştırabilir.

İlköğretim düzeyinde Türkçe derslerinde kazandırılacak olan yazma becerileri arasında noktalama işaretlerini doğru bir biçimde kullanma, amaca uygun yazma, dilbilgisi kurallarına uyma vb. yer almaktadır. (Akt: Belet ve Yaşar, Demirel, 1999; 248-252, Tekin, 1980; 81-82) Tablo 10’da belirtilen yazma sorunları, bu becerilerin öğrencilere yeteri kadar kazandırılmadığını göstermektedir.

Atatürk İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin özet çalışmalarında görülen yazma sorunları Tablo 11’de yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 11 : Atatürk İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Özet Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Problemleri	f	%
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	13	36
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	10	28
3)Yanlış harf/ek yazma	23	64
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	29	81
5)Özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama	18	50
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	35	97
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	6	17
8)Paragrafları belirtmeme	28	78
9)Kenar aralıklarına dikkat etmeme	28	78
10)Birleşik yazılması gereken heceyi/harf/kelimeyi ayrı yazma	6	17
11)Ayrı yazılması gereken heceyi/harf/kelimeyi birleşik yazma	19	53

Tablo 11’de yer alan yüzdeler, Atatürk İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden uygulama yapıldığı gün okula gelen 36 kişinin katılımına göre hesaplanmıştır. Örneğin birinci sorunun yüzdesi hesaplanırken $(13 \times 100) / 36 = ?$ şeklinde işlem yapılmıştır.

Tablo 11’e göre Atatürk İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinde en fazla karşılaşılan yazma sorunu noktalama işaretlerini kullanmamadır. Bu sorun, çalışma yapılan öğrencilerde %97 oranında, otuz altı öğrenciden otuz beşinin çalışmasında görülmüştür.

Tablo 11’e göre cümle başında büyük harf kullanmama sorunu öğrencilerin %81’inde; otuz altı öğrenciden yirmi dokuzunda görülmüştür. Yapılan analizlere göre bazı öğrencilerin kurdukları her cümlenin baş harfini küçük harfle yazdığı, bazı öğrencilerin birkaç cümlenin ilk harfini büyük birkaç cümlenin ilk harfini küçük harfle yazdığı tespit edilmiştir.

Tablo 11'e göre yanlış harf/ek yazma sorunu öğrencilerde %64 oranında; otuz altı öğrenciden yirmi üçünde görülmüştür. Öğrenciler özet çalışmalarında 'huysuz' kelimesi yerine 'huyzus', 'gececeğim' kelimesi yerine 'geçicem', 'kalakalmış' kelimesi yerine 'kalı kalmış', 'eğer' kelimesi yerine 'eya', 'boğulup' kelimesi yerine 'büğölup', 'üstünde' kelimesi yerine 'östunde' kelimesini kullanmışlardır.

Tablo 11'e göre ayrı yazılması gereken heceyi/harfî birleşik yazma sorunu öğrencilerde %53 oranında; otuz altı öğrenciden on dokuzunun yazısında, eksik harf/ hece/ kelime yazma sorunu öğrencilerde % 36 oranında; altı öğrenciden on üçünün yazısında, fazla harf/hece/ kelime yazma sorunu %28 oranında; otuz altı öğrenciden onunun yazısında, noktalama işaretlerini yanlış yada fazla kullanma ve birleşik yazılması gereken heceyi/harfî ayrı yazma sorunu %17 oranında; otuz altı öğrenciden altısının yazısında görülmüştür.

Tablo 11'e göre Atatürk İlköğretim Okulu, üçüncü sınıf öğrencilerinde en fazla karşılaşılan yazma sorunları; cümle başında büyük harf kullanmama, noktalama işaretlerini kullanmama, kenar aralıklarına dikkat etmeme, birleşik yazılması gereken heceyi/harfî/kelimeyi ayrı yazmadır.

Dereyolu İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin özet çalışmalarında görülen yazma sorunları Tablo 12'de yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 12 : Dereyolu İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Özet Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Problemleri	f	%
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	12	50
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	12	50
3)Yanlış harf/ek yazma	18	75
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	22	92
5)Özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama	10	42
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	22	92
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	6	25
8)Paragrafları belirtmeme	17	71
9)Kenar aralıklarına dikkat etmeme	6	25
10)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma	1	4
11)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma	10	42

Tablo 12’ de yer alan yüzdeler, Dereyolu İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden uygulama yapıldığı gün okula gelen 24 kişinin katılımına göre hesaplanmıştır. Örneğin birinci sorunun yüzdesi hesaplanırken $(12 \times 100) / 24 = ?$ şeklinde işlem yapılmıştır.

Tablo 12’ ye göre Dereyolu İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinde en fazla karşılaşılan yazma sorunu noktalama işaretlerini kullanmamadır. Bu sorun, çalışma yapılan öğrencilerde %92 oranında, yirmi dört öğrenciden yirmi ikisinin çalışmasında görülmüştür.

Tablo 12’ ye göre cümle başında büyük harf kullanmama sorunu öğrencilerde %88 oranında; yirmi dört öğrenciden yirmi birinin yazısında, yanlış harf/ek yazma sorunu öğrencilerde % 75 oranında; yirmi dört öğrenciden on sekizinin yazısında, paragrafları belirtmeme sorunu öğrencilerde % 71 oranında; yirmi dört öğrenciden on yedisinin yazısında görülmüştür.Yapılan analizlere göre

yanlış harf/ek yazma sorunu öğrencilerin özet çalışmalarında ‘toslaşmışlar’ kelimesi yerine ‘toslanmışlar’, ‘tuslanmışlar’, ‘ortasında’ kelimesi yerine ‘ ördosindo’ , ‘düşmüş’ kelimesi yerine ‘döşmüş’, ‘köprü’ kelimesi yerine ‘köprü’, ‘suya’ kelimesi yerine ‘soya’, ‘boğuşmuşlar’ kelimesi yerine ‘boğuşmuşlar’, ‘gören’ kelimesi yerine ‘güren’ kelimesini yazmaları şeklinde tespit edilmiştir.

Tablo 12’ ye göre göre eksik harf/hece/kelime yazma ve fazla harf/hece/kelime yazma sorunu öğrencilerde %50 oranında; yirmi dört öğrenciden on ikisinin yazısında, ayrı yazılması gereken heceyi/harfî birleşik yazma ve özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama sorunu öğrencilerde % 43 oranında; yirmi dört öğrenciden onunun yazısında, noktalama işaretlerini yanlış yada fazla kullanma ve kenar aralıklarına dikkat etmeme sorunu öğrencilerde % 25 oranında; yirmi dört öğrenciden altısının yazısında, birleşik yazılması gereken heceyi/harfî ayrı yazma sorunu öğrencilerde % 4 oranında; yirmi dört öğrenciden birinin yazısında görülmüştür.

Tablo 12’ye göre öğrencilerde en fazla karşılaşılan yazma sorunları cümle başında büyük harf kullanmama ve noktalama işaretlerini kullanmamadır.

Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Bölge Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin özet çalışmalarında görülen yazma sorunları Tablo 13’te yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 13 : Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Özet Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Problemleri	f	%
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	24	53
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	24	53
3)Yanlış harf/ek yazma	39	87
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	45	100
5)Özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama	33	73
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	45	100
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	12	27
8)Paragrafları belirtmeme	37	82
9)Kenar aralıklarına dikkat etmeme	19	42
10)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma	11	24
11)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma	25	56

Tablo 13’ te yer alan yüzdeler, Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Bölge Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden uygulama yapıldığı gün okula gelen 45 kişinin katılımına göre hesaplanmıştır. Örneğin birinci sorunun yüzdesi hesaplanırken $(24 \times 100) / 45 = ?$ şeklinde işlem yapılmıştır.

Tablo 13’e göre Kavakbaşı YİBO üçüncü sınıf öğrencilerinde en fazla karşılaşılan yazma sorunu noktalama işaretlerini kullanmama ve cümle başında büyük harf kullanma sorunudur. Bu sorunlar, çalışma yapılan öğrencilerde %100 oranında, kırk beş öğrencinin hepsinin çalışmasında görülmüştür.

Tablo 13’e göre yanlış harf/ek yazma sorunu öğrencilerde %87 oranında; kırk beş öğrenciden otuz dokuzunda görülmüştür. Öğrenciler genellikle ‘köprünün’ kelimesi yerine ‘köprünün’, ‘geçeyim’ kelimesi yerine ‘keçem’, ‘huysuzluk’ kelimesi yerine ‘harsuzluk’, ‘köprü’ kelimesi yerine ‘hoprü’, ‘kopro’, ‘toslaşmış’

kelimesi yerine ‘tuzlanmış’, ‘yol’ kelimesi yerine ‘yul’ şeklinde yanlış harf kullandıkları yazılar yazmışlardır.

Tablo 13’e göre paragrafları belirtmeme sorunu öğrencilerde %82 oranında; kırk beş öğrenciden otuz yedisinin yazısında, özel isimlerinin ilk harfini büyük yazmama sorunu öğrencilerde %73 oranında; kırk beş öğrenciden otuz üçünün yazısında, eksik harf/hece yazma ve fazla harf/hece yazma sorunu öğrencilerde %53 oranında; kırk beş öğrenciden yirmi dördünün yazısında, noktalama işaretlerini yanlış yada fazla kullanma sorunu öğrencilerde %27 oranında; kırk beş öğrenciden on ikisinin yazısında, birleşik yazılması gereken heceyi/ harfi ayrı yazma sorunu öğrencilerde %24 oranında; kırk beş öğrenciden on birinin yazısında görülmüştür.

Tablo 13’te görüldüğü gibi öğrencilerde eksik harf/hece yazma sorunu ‘köprü’ kelimesi yerine ‘köpü’, ‘karşılaşmış’ kelimesi yerine ‘karşılamış’, ‘gören’ kelimesi yerine ‘görem’, ‘toslaşmış’ kelimesi yerine ‘toslanmış’, ‘gideyim’ kelimesi yerine ‘gidiyim’, ‘giduyum’, ‘tam’ kelimesi yerine ‘tum’ şeklinde kendisini göstermektedir. Fazla harf/hece yazma sorunu ‘köprü’ yerine ‘köpürü’, ‘kimse’ kelimesi yerine ‘kimise’, ‘şaşırmış’ kelimesi ‘şaşırimış’ ‘karşılaşmış’ kelimesi yerine ‘karışılanmış’ şeklinde kendisini göstermektedir.

Tablo 13’te belirtilen birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma sorunu, öğrencilerin ‘insanların’ kelimesini ‘insanlar’ ın’ şeklinde yazmaları, mecaz anlamda kullanılan ‘kimbilir’ kelimesini ‘kim bilir’ yazmaları şeklinde görülmüştür.

Tablo 13’e göre Kavakbaşı YİBO üçüncü sınıf öğrencilerinde en az karşılaşılan yazma sorunu birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazmamaktır.

Tablo 13’te belirtilen yazma sorunlarının Kavakbaşı Yibo öğrencilerinde karşılaşılan oranı yüksektir. Noktalama işaretlerini kullanmama ve cümle başında büyük harf kullanmama sorunun uygulama yapılan her öğrencide görülmesi, bu öğrencilerin yazma konusunda çok yetersiz olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yazılarında noktalamaya, düzene, yazıma, paragraflara, kenar aralıklarına önem vermedikleri görülmüştür. Bu öğrenciler, üçüncü sınıfın gerektirdiği yazma becerilerine sahip değildirler.

Uygulama yapılan tüm okullarda özet çalışması sonucu karşılaşılan yazma sorunları listelenerek frekans değerleri belirtilmiş, Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14 : Özet Çalışması Yapılan Tüm Okullarda Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Sorunları	Açıkalın İ.O. (İlçeye Bağlı Köy Okulu) (f)	Atatürk İ.O. (İlçe Merkezi Okulu) (f)	Dereyolu İ.O. (Merkez Köy Okulu) (f)	Kavakbaşı YİBO (Belde Okulu) (f)	Toplam Frekans
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	8	13	12	24	57
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	4	10	12	24	50
3)Yanlış harf/ek yazma	8	23	18	39	88
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	8	29	22	45	104
5)Özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama	7	18	10	33	68
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	11	35	22	45	113
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	2	6	6	12	26
8)Paragrafları belirtmeme	8	28	17	37	90
9)Kenar aralıklarına dikkat etmeme	4	28	6	19	57
10)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfı ayrı yazma	3	6	1	11	21
11)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfı birleşik yazma	5	19	10	25	59

Tablo 14’e göre özet çalışması yapılan tüm okullarda en çok noktalama işaretlerini kullanmama sorunu yaşanmıştır. Bu sorun, örneklem grubunda yer alan 115 öğrenciden 113 tanesinin çalışmasında görülmüştür. Öğrenciler bazı cümlelerin

sonunda nokta kullanmış, bazı cümlelerin sonunda kullanmamıştır. Öğrencilerin hemen hemen hepsi yazılarında tırnak işaretini kullanmamış, başkalarının sözlerini aktarırken onları tırnak içerisine almamış ya da ‘-‘ işaretini kullanmamıştır.

Tablo 14’e göre özet çalışması ile öğrencilerde en fazla karşılaşılan ikinci sorun, cümle başında büyük harf kullanmama sorunudur. Bu sorun örneklem grubunda yer alan 115 öğrenciden 104 tanesinin çalışmasında görülmüştür. Öğrencilerin bir kısmı bazı cümlelerin başında büyük harf kullanmış, bazılarının başında büyük harf kullanmamış, bir kısmı ise hiçbir cümlenin başında büyük harfi kullanmamıştır.

Tablo 14’e göre özet çalışması yapılan tüm okullarda en fazla karşılaşılan üçüncü sorun paragrafları belirtmeme sorunudur. Bu sorun, örneklem grubunda yer alan 115 öğrenciden 113 tanesinin çalışmasında görülmüştür. Çoğu öğrenci yazılarında paragraf belirtmemiştir.

Tablo 14’e göre karşılaşılan dördüncü sorun yanlış harf/ek yazma, beşinci sorun özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama, altıncı sorun eksik harf/hece/kelime yazma, yedinci sorun ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma, sekizinci sorun kenar aralıklarına dikkat etmeme, dokuzuncu sorun fazla harf/hece/kelime yazma, onuncu sorun noktalama işaretlerini yanlış yada fazla kullanma, on birinci sorun birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma sorunudur.

Öğrencilerin özet çalışmalarında bir çok sorunla karşılaşmıştır. Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin yazıları incelendiğinde, bu öğrencilerin çoğunun yazı yoluyla kendilerini ifade edemeyeceği ya da kendilerini ifade etmede yetersiz kalacağı görülmektedir.

4.2.b. Dikte Çalışmalarına Göre Belirlenen Bulgular

Dikte çalışmalarında öncelikle öğrencilere ‘İki İnatçı Keçi’ adlı metin yavaş ve anlaşılır bir biçimde okunmuş, onlardan da duyduklarını yazıya aktarmaları istenmiştir. Daha sonra öğrencilerde görülen yazma sorunları bir Türkçe öğretmeni ile birlikte belirlenmiştir. Tespit edilen sorunlar, her okul için ayrı ayrı tablolştırılmıştır.

Açıkalan İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin dikte çalışmalarında görülen yazma sorunları Tablo 15’ te yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 15 : Açıkalan İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencileriyle Yapılan Dikte Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Problemleri	f	%
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	6	55
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	1	9
3)Yanlış harf/ek yazma	10	91
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	9	82
5)’-‘ (kesme) işaretini yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde kullanmama	2	40
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	11	100
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	11	100
8)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfı ayrı yazma	9	82
9)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfı birleşik yazma	10	91

Tablo 15’te yer alan yüzdeler, Açıkalan İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden uygulama yapıldığı gün okula gelen 11 kişinin katılımına göre hesaplanmıştır. Örneğin birinci sorunun yüzdesi hesaplanırken $(6 \times 100) / 11 = ?$ şeklinde işlem yapılmıştır.

Tablo 15’e göre Açıkalan İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinde en fazla karşılaşılan yazma sorunu noktalama işaretlerini kullanmama ve noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanmadır. Bu sorun, çalışma yapılan on bir öğrencinin hepsinin çalışmasında görülmüştür. Öğrencilerin bir kısmı çalışmalarında hiçbir noktalama işareti kullanmamış, bir kısmı da çalışmalarının bazı yerlerinde noktalama işareti kullanmış bazı yerlerinde kullanmamıştır.

Tablo 15'e göre yanlış harf/ek yazma ve ayrı yazılması gereken heceyi/harfî birleşik yazma sorunu %91 oranında; on bir öğrenciden on tanesinin çalışmasında görülmüştür. Dikte çalışması analizine göre öğrenciler genellikle 'suç' kelimesi yerine 'suc', 'geç' kelimesi yerine 'keç', 'öleceğim' kelimesi yerine 'öleceyim', 'boğulur' kelimesi yerine 'bocalur', 'inatçı' kelimesi yerine 'inaçı', 'bunu' kelimesi yerine 'bonu' şeklinde yanlış harfler, ekler yazmaktadır. Ayrıca öğrencilerin çoğu 'de' ve 'ki' bağlaçlarını ayrı yazmaları gerekirken birleşik yazmışlardır.

Tablo 15'e göre cümle başında büyük harf kullanmama, paragrafları belirtmeme ve birleşik yazılması gereken harfî/heceyi/kelimeyi ayrı yazma sorunlarına %82 oranında; on bir öğrenciden dokuzunda rastlanmıştır. Dikte çalışması analizine göre birleşik yazılması gereken harfî/heceyi/kelimeyi ayrı yazma sorunu öğrencilerin çoğunun çalışmalarında deyim olan 'kimbilir' sözünü ayrı yazmaları ve bir öğrencinin 'verirsem' kelimesini 'verir sem ' olarak yazması şeklinde kendini göstermektedir.

Tablo 15'e göre eksik harf/hece/kelime yazma sorunu %55 oranında; on bir öğrenciden altısının yazısında görülmüştür. Bu sorun öğrencilerin 'geçeceğim' kelimesi yerine 'geçecem', 'inatçı' kelimesi yerine 'inaçı', 'huysuzluk' kelimesi yerine 'huzluluk', 'köprü' kelimesi yerine 'kürü' yazmaları şeklinde kendisini göstermektedir.

Tablo 15'e göre '-' (kesme) işaretinin yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde kullanmama sorunu %40 oranında; '-' işaretini kullanması gereken öğrencilerden beş tanesinden ikisinin çalışmasında, fazla harf/hece/kelime yazma sorunu %9 oranında; on bir öğrenciden bir tanesinin çalışmasında görülmüştür. Yapılan dikte çalışmaları analizi sonucu bazı öğrencilerin kesme işaretini kelimeleri yanlış yerlerinden bölerek kullandıkları (toslanmı-ş, keçiler-in) görülmüştür. Fazla harf/hece/kelime yazma sorunu ise öğrencilerin 'insanların' kelimesi yerine 'insanlarını', 'inatçı' kelimesi yerine 'inaticı' gibi yazılar yazmaları şeklinde kendisini göstermiştir.

Tablo 15'e göre Açıkalan İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin yazılarında en fazla noktalama işaretlerini kullanmama, noktalama işaretlerini yanlış

ya da fazla kullanma, yanlış harf/ek yazma ve ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma sorunları ile karşılaşmıştır.

Atatürk İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin dikte çalışmalarında görülen yazma sorunları Tablo 16’da yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 16 : Atatürk İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencileriyle Yapılan Dikte Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Problemleri	f	%
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	14	39
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	5	14
3)Yanlış harf/ek yazma	22	61
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	32	89
5) ‘-‘ (kesme) işaretini yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde kullanmama	4	29
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	34	94
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	24	67
8)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfi/kelimeyi ayrı yazma	29	81
9)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfi/kelimeyi birleşik yazma	33	92

Tablo 16’da yer alan yüzdeler, Atatürk İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden uygulama yapıldığı gün okula gelen 36 kişinin katılımına göre hesaplanmıştır. Örneğin birinci sorunun yüzdesi hesaplanırken $(14 \times 100) / 36 = ?$ şeklinde işlem yapılmıştır.

Tablo 16’ya göre Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinde en fazla karşılaşılan iki sorun noktalama işaretlerini kullanmama ve ayrı yazılması gereken heceyi/ harfi birleşik yazma sorunudur. Noktalama işaretlerini kullanmama sorunu %94 oranında; otuz altı öğrenciden otuz dördünde, ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma sorunu %92 oranında, otuz altı öğrenciden yirmi dokuzunda görülmüştür.

Tablo 16'ya göre Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinde noktalama işaretlerini kullanmama sorunu mevcuttur. Yapılan dikte çalışmaları analizlerinde öğrencilerin çoğunun tırnak işaretini kullanmadığı, kullananların da eksik kullandığı ve bazı öğrencilerin bazı cümlelerinin sonuna nokta koyduğu, bazı öğrencilerin ise hiç nokta koymadığı görülmüştür.

Tablo 16'da yer alan öğrencilerde eksik harf/hece/kelime yazma sorunu, 'keçi' kelimesi yerine 'kçi', 'karşılaşmış' kelimesi yerine 'kaşlılaşmış, karşımış', 'ikisi de' kelimesi yerine 'iksde', 'öleceğim' kelimesi yerine 'öleceim', 'inatçısı' kelimesi yerine 'inçısı' gibi yazılması şeklinde kendisini göstermektedir.

Tablo 16'da kesme '-' işaretinin kullanılmaması ya da yanlış kullanılması sorunu yer almaktadır. Atatürk İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencileri bazı yazılarında yeni satıra geçerken kelimeyi bölmek için '-' işaretini kullanmamıştır. Bazı öğrenciler de bu işareti yanlış yerde kullanmıştır. Yapılan dikte çalışmalarında 'kececeği-m, kimbilir-ki' şeklinde kullanımlar tespit edilmiştir.

Tablo 16'da belirtilen fazla harf/hece/kelime yazma sorunu bazı öğrencilerin yazılarında tespit edilmiştir. Bu sorun 'toslaşmış' kelimesi yerine 'tostlaşmış', 'şaşmış' kelimesi yerine 'şaaşmış', 'inatçılar' kelimesi yerine 'inaççılar' yazılması ile tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrenciler cümle içerisinde bazı kelimeleri iki kez yazmışlardır (İnatçılar inatçılar gibi).

Tablo 16'ya göre Atatürk İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin yazılarında en fazla ayrı yazılması gereken heceyi/harfi/kelimeyi birleşik yazma, noktalama işaretlerini kullanmama, cümle başında büyük harf kullanmama, birleşik yazılması gereken heceyi/harfi/kelimeyi ayrı yazma sorunları ile karşılaşmıştır.

Dereyolu İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin dikte çalışmalarında görülen yazma sorunları Tablo 17'de yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 17 : Dereyolu İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencileriyle Yapılan Dikte Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Problemleri	f	%
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	16	67
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	5	21
3)Yanlış harf/ek yazma	20	83
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	20	83
5)'-' (kesme) işaretini yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde kullanmama	5	56
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	23	96
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	17	71
8)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma	20	83
9)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma	16	66

Tablo 17’ de yer alan yüzdeler, Dereyolu İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden uygulama yapıldığı gün okula gelen 24 kişinin katılımına göre hesaplanmıştır. Örneğin birinci sorunun yüzdesi hesaplanırken $(16 \times 100) / 24 = ?$ şeklinde işlem yapılmıştır.

Tablo 17’ye göre Dereyolu İlköğretim Okulu öğrencilerinde en fazla karşılaşılan yazma problemi noktalama işaretlerini kullanmamadır. Bu sorun %96 oranında; yirmi dört öğrenciden yirmi üçünde görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunluğu hiçbir noktalama işareti kullanmamış, bazıları da cümle sonlarına nokta koymuş ancak tırnak ve kesme işaretlerini, virgül işaretini kullanmamıştır.

Tablo 17’ye göre birleşik yazılması gereken harfi/heceyi/kelimeyi ayrı yazma, yanlış harf/ek yazma ve cümle başında büyük harf kullanmama sorunu öğrencilerde %83 oranında; yirmi dört öğrenciden yirmisinde, noktalama işaretlerini yanlış yada fazla kullanma sorunu %71 oranında; yirmi dört öğrencinin on yedisinde, eksik harf/hece/kelime yazma sorunu %67 oranında; yirmi dört öğrencinin on altısında, ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazma sorunu %66 oranında; yirmi dört öğrenciden on altısında, ‘-’ (kesme) işaretinin yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde kullanmama sorunu %56 oranında;

yazısında kesme işareti kullanması gereken kişilerden beş tanesinde, fazla harf/hece/kelime yazma sorunu %21 oranında; yirmi dört kişinin beşinde görülmüştür.

Dikte çalışmaları analizinde, Dereyolu İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin yaşadıkları eksik harf/hece yazma sorunu ‘inatçı’ kelimesi yerine ‘inaç’, ‘toslaşmış’ kelimesi yerine ‘tozlanmış’, ‘boğulur’ kelimesi yerine ‘bulr’, ‘insanların’ kelimesi yerine ‘insalar’, ‘karşılaşmış’ kelimesi yerine ‘kaşlaşmış’ yazmaları şeklinde tespit edilmiştir. Yanlış harf/ ek yazma sorunu ‘olur’ kelimesi yerine ‘olan’, ‘inatçı’ kelimesi yerine ‘inaçı’, ‘keçi’ kelimesi yerine ‘çeçi’, ‘köprü’ kelimesi yerine ‘küpür’, ‘verirsen’ kelimesi yerine ‘veser’ yazılması şeklinde görülmüştür.

Tablo 17’de belirtilen birleşik yazılması gereken heceyi/harfı ayrı yazma sorunu mecaz olan ‘kimbilir’ sözünün ayrı yazılması dışında ‘ keçiler in, insanlar ın, bü yük’ gibi yazımlarla tespit edilmiştir.

Tablo 17’de yer alan ‘-’ (kesme) işaretini yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde kullanmama sorunu, yapılan analiz ile ‘ ve-r, geçeceği-m’ gibi yazımlarda görülmüştür.

Tablo 17’ye göre Dereyolu İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin yazılarında en fazla noktalama işaretlerini kullanmama, birleşik yazılması gereken heceyi/harfı ayrı yazma, cümle başında büyük harf kullanmama, yanlış harf/ek yazma sorunları ile karşılaşmıştır.

Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinin dikte çalışmalarında görülen yazma sorunları Tablo 18’de yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 18 : Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Okulu Üçüncü Sınıf Öğrencileriyle Yapılan Dikte Çalışmalarında Karşılaşılan Yazma Sorunları

Karşılaşılan Yazma Problemleri	f	%
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	32	71
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	18	40
3)Yanlış harf/ek yazma	39	87
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	44	98
5)'-' (kesme) işaretini yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde kullanmama	6	75
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	45	100
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	21	47
8)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfı ayrı yazma	32	71
9)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfı birleşik yazma	44	98

Tablo 18’ de yer alan yüzdeler, Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Bölge Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinden uygulama yapıldığı gün okula gelen 45 kişinin katılımına göre hesaplanmıştır. Örneğin birinci sorunun yüzdesi hesaplanırken $(32 \times 100) / 45 = ?$ şeklinde işlem yapılmıştır.

Tablo 18 ‘e göre Kavakbaşı Yatılı İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan yazma sorunları içerisinde en fazla orana sahip olan problem öğrencilerin yazılarında noktalama işareti kullanmamasıdır. Bu sorun Kavakbaşı YİBO’daki üçüncü sınıf öğrencilerinin hepsinde (kırk beş öğrencinin kırk beşinde de) görülmüştür. Her öğrenci yazısında bazı noktalama işaretlerini hiç kullanmamıştır. Bazı öğrenciler de yalnızca birkaç yerde noktalama işareti kullanmakla yetinmiştir.

Tablo 18’e göre cümle başında büyük harf kullanmama ve ayrı yazılması gereken heceyi/harfı birleşik yazma sorunu öğrencilerde %98 oranında; kırk beş öğrenciden kırk dört tanesinde görülmüştür. Bazı öğrenciler yazılarının bir

kısımındaki cümlelerin baş harfini büyük yazmış, bir kısımındaki cümlelerin ise baş harfini küçük yazmış, bazı öğrenciler de ilk cümleleri de dahil her cümlesinin baş harfini küçük harfle yazmıştır.

Tablo 18'e göre yanlış harf/ek yazma sorunu %87 oranında; kırk beş öğrenciden otuz dokuzunda tespit edilmiştir. Yanlış harf/ek yazma sorunu öğrencilerin yazılarında 'köprü' kelimesi yerine 'kamru', 'büyüğü' kelimesi yerine 'buyü', kim' kelimesi yerine 'gim', 'inatçı' kelimesi yerine 'inaşı', 'anatçı', 'karşılaşmış' kelimesi yerine 'karşılanmış', 'toslaşmış' kelimesi yerine 'tuslaşmış', 'huysuzluk' kelimesi yerine 'hoysozluk', 'ne olur' kelimesi yerine 'ne olan', 'kimbilir' kelimesi yerine 'kimbin' olması şeklinde tespit edilmiştir.

Tablo 18'e göre birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma sorunu öğrencilerde %71 oranında; kırk beş öğrenciden otuz ikisinin yazısında görülmüştür. Öğrenciler genellikle mecaz anlamda kullanılan 'kimbilir' kelimesini birleşik yazmaları gerektiği yerde ayrı yaparak yanlış yapmışlardır.

Tablo 18'e göre '-' (kesme) işaretinin yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde kullanmama sorunu yazılarında kesme işareti kullanması gereken öğrencilerde %75 oranında (altı öğrencide) görülmüştür. Bu sorunda öğrenciler bazı kelimeleri yanlış harflerinden ayırmış, ' keçil-erin, düş-er, suy-a, huysu-zluk, şaşmış' şeklinde yazılar oluşturmuşlardır.

Tablo 18'e göre eksik harf/hece/kelime yazma sorunu öğrencilerde % 71 oranında; kırk beş öğrencinin otuz ikisinde görülmüştür. Yazma çalışmaları analizine göre bazı öğrenciler genellikle 'düşmüş, inatçı, boğulur, keçiler, kimbilir, köprüde' kelimelerini yazarken eksik harfler kullanmış, bu kelimeleri ' dümüş, inaçı, boğlur, bolur, keçilan, keçler, kimbil, köprde' şeklinde yazmışlardır.

Tablo 18'e göre noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma sorunu öğrencilerde %47 oranında; kırk beş öğrencinin yirmi birinde görülmüştür. Öğrencilerin yazıları analiz edildiğinde noktalama işaretlerinin fazla kullanımı sorunu nokta ve virgül işaretinin gereksiz yerlerde kullanılması, noktalama işaretlerinin yanlış kullanılması sorunu bazı cümlelerin sonuna soru işareti getirilmesi yerine nokta konulması şeklinde tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir

kısımının ‘İki İnatçı Keçi’ adlı metnin son cümlesi olan ‘İnsanların inatçısı kimbilir ki ne olur?’ cümlesinin sonuna nokta koyduğu görülmüştür.

Tablo 18’e göre fazla harf/hece/kelime yazma sorunu öğrencilerde % 40 oranında; kırk beş öğrencinin on sekizinde tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir kısmı ‘toslaşmış’ kelimesi yerine ‘tostlaşmış’, ‘önce’ kelimesi yerine ‘önece’, ‘insan’ kelimesi yerine ‘iinsan’, ‘inatçı’ kelimesi yerine ‘ innatçı’ yazmış, bir kısmı da ‘insanlan lan ,verirsem verirsem’ gibi yazılar yazarak aynı kelime veya heceyi tekrar etmiştir.

Tablo 18’ye göre Kavakbaşı YİBO üçüncü sınıf öğrencilerinin yazılarında en fazla noktalama işaretlerini kullanmama, cümle başında büyük harf kullanmama, ayrı yazılması gereken heceyi/harfî birleşik yazma, yanlış harf/ek yazma sorunları ile karşılaşmıştır.

Uygulama yapılan tüm okullarda dikte çalışması sonucu karşılaşılan yazma sorunları listelenerek yüzde değerleri hesaplanmış, Tablo 19’da sunulmuştur.

**Tablo 19 : Dikte Çalışması Yapılan Tüm Okullarda Karşılaşılan
Yazma Sorunları**

Karşılaşılan Yazma Sorunları	Açıkalın İ.O. (İlçeye Bağlı Köy Okulu) (f)	Atatürk İ.O.(İlçe Merkez Okulu)(f)	Dereyolu İ.O. (Merkez Köy Okulu) (f)	Kavakbaşı YİBO (Belde Okulu) (f)	Toplam Frekans
1)Eksik harf/hece/kelime yazma	6	14	16	32	68
2)Fazla harf/hece/kelime yazma	1	5	5	18	29
3)Yanlış harf/ek yazma	10	22	20	39	91
4)Cümle başında büyük harf kullanmama	9	32	20	44	105
5)'-' (kesme) işaretini yanlış kullanma ya da kullanılması gereken yerde kullanmama	2	4	5	6	17
6)Noktalama işaretlerini kullanmama	11	34	23	45	113
7)Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma	11	24	17	21	73
8)Birleşik yazılması gereken heceyi/harfı ayrı yazma	9	29	20	32	90
9)Ayrı yazılması gereken heceyi/harfı birleşik yazma	10	33	16	44	103

Tablo 19'a göre dikte çalışması yapılan tüm okullarda en çok noktalama işaretlerini kullanmama sorunu yaşanmıştır. Bu sorun, örneklem grubundaki 115

öğrenciden 113'ünün çalışmasında görülmüştür. Öğrencilerin çoğu çalışmalarında cümle sonunda nokta kullanmamış, bir kısmı bazı cümlelerin sonunda nokta kullanmış, bazı cümlelerin sonunda kullanmamıştır.

Tablo 19'a göre dikte çalışması yapılan tüm okullarda en fazla karşılaşılan ikinci sorun cümle başında büyük harf kullanmama sorunudur. Bu sorun örneklem grubundaki 115 öğrenciden 105'inin çalışmasında görülmüştür.

Tablo 19'a göre dikte çalışması yapılan tüm okullarda en fazla karşılaşılan üçüncü sorun ayrı yazılması gereken heceyi/harfı birleşik yazma sorunudur. Bu sorun örneklem grubundaki 115 öğrenciden 103'ünün çalışmasında görülmüştür.

Öğrencilerde karşılaşılan yazma sorunlarının nedenleri örneklem dahilindeki ilköğretim üçüncü sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşme formları ile tespit edilmeye çalışılmış, elde edilen bulgular Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20 : Öğrencilerde Görülen Yazma Sorunlarının Nedenleri

Öğretmen Görüşleri	Açık- alan İ.O.	Atatürk İ.O.	Dereyo-lu İ.O.	Kavakba-şı İ.O.
Öğrencilerin iki dilin etkisi altında kalmaları (Ailede ve çevrede farklı bir dil konuşulması)	X	X	X	
Türkçe'yi güzel ve akıcı konuşamamalarının öğrencilerin yazılarına da yansması	X	X		X
Görsel Öğelerin Yetersizliği			X	
Öğrencilerin gerekli çalışmaları yapmamaları	X		X	
Öğrencilerle yeteri kadar ilgilenilmemesi (aile ve öğretmenlerinin çocuklarla az ilgilenmesi)				X
Öğrencilerin kelime dağarcığının ve bilgi haznelerinin gelişmemiş olması				X
Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Almamış Olması ve ince motor kaslarının gelişmemiş olması				X

Tablo 20'ye göre yazma sorunlarının nedeni olarak öğrencilerin iki dil arasında kalmalarını üç öğretmen (Ceyhan, Seyhan, Gülsüm Öğretmen), Türkçe'yi güzel akıcı konuşamamalarının yazılarına da yansmasını üç öğretmen (Ceyhan,

Seyhan, Merve Öğretmen) belirtmiştir. Bu öğretmenler, öğrencilerin konuştukları gibi yazdıklarını ve konuşurken de yazarken de bazı kelimelerdeki harflerin doğrusunu tespit edemediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerin iki dil arasında kaldıkları için yazı yazarken ana dillerinden etkilendiklerini ve anadilleri ile Türkçe'yi harmanlayarak bazı ifadeler oluşturduklarını söylemişlerdir.

Tablo 20'ye göre öğrencilerin yazma problemi yaşamalarının nedenlerinden birisi de öğrencilerin yeteri kadar çalışmamasıdır. Görüşme yapılan öğretmenlerden iki tanesi (Ceyhan ve Gülsüm Öğretmen) öğrencilerin yeteri kadar çalışmalarının onların yazma problemlerini azaltacağını, öğrencilerin yazarken gerekli gayreti göstermedikleri için yazım imla yanlışlarına devam ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 20'ye göre öğrencilerde görülen yazma sorunlarının nedeni olarak görsel öğelerin yetersizliğini bir öğretmen (İbrahim Öğretmen), öğrencilerle yeteri kadar ilgilenilmemesini (aile ve öğretmenlerinin çocuklarla az ilgilenmesi) bir öğretmen (Merve Öğretmen), öğrencilerin kelime dağarcığının ve bilgi haznelerinin gelişmemiş olmasını bir öğretmen (Sedat Öğretmen), öğrencilerin okul öncesi eğitim almamış olması ve ince motor kaslarının gelişmemiş olmasını bir öğretmen (Sedat Öğretmen) belirtmiştir. Sedat Öğretmen, öğrencilerin okul öncesi eğitim almadıkları için ince motor kaslarının yeteri kadar gelişemediğini ve bunun yazılarına da yansıdığını, öğrencilerin bu nedenle bazı harfleri yazmada zorluk çektiğini ve bazı yazımı benzer harfleri karıştırdıklarını ifade etmiştir. Merve Öğretmen, ailenin ve öğretmenlerin öğrencilerin çalışmalarıyla yeteri kadar ilgilenemedikleri için yanlış yazılan kelime ve ifadelerin düzeltilemediğini, öğrencilerin yanlış yapmaya devam ettiğini belirtmiştir. Merve Öğretmen, öğretmenlerin öğrencilerin yazılarına yeterli geribildirim (dönüt-düzeltilme) vermemesinden dolayı yazma problemlerinin devam ettiğini düşünmektedir.

Yapılan görüşmelerde Ceyhan ve Sedat Öğretmen, öğrencilerin bilgi haznelerinin ve kelime dağarcıklarının yetersiz olmasından dolayı yazılarında az kelimeyle çok şey anlatmaya çalıştıklarını, bunun sonucunda da yanlış kelimeler/ekler kullanma, gereksiz kelimeler kullanma gibi yazma problemlerinin ortaya çıktığını ifade etmişlerdir.

Tablo 20’de belirtilen yazma sorunlarının nedenlerinden görsel öğelerin yetersizliği konusunda görüşülen öğretmen (İbrahim Öğretmen), öğrencilerin gerektiği kadar materyalle karşılaşmadığı, öğrendikleri bilgileri bilgisayar ile destekleyemedikleri, Türkçe öğretimi konusunda yeterli görseller kullanılmadığı için öğrencilerin kelimelerin doğru kullanımlarını öğrenmekte zorlandıklarını ve öğrendikleri yeni kelimeleri pekiştiremediklerini ifade etmiştir.

4.3. Tartışma

En fazla konuşma sorunu ilçe merkezine uzak iki okulda görülmüştür. Bu okullarda yaşayan öğrencilerin imkanları daha kısıtlı, ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri daha düşüktür. Özellikle bir okulun öğrencileri ilçe merkezine gidemeyen, uzak bir köyde yaşayan öğrencilerdir.

En az konuşma sorunu görülen iki okuldan biri ilçe merkezinde, diğeri merkez köyde yer almaktadır. Merkez köy, ilçeye ve ile yaklaşık 10 km uzaklıktadır. Bu iki okulda konuşma sorununun az yaşanmasında ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin diğer köylere göre iyi olması, ailelerin Türkçe öğretimi konusunda daha bilinçli olması, aile ve çevrede (öğrencinin yanında Türkçe konuşmaya önem verilmesi, öğrencilerin başka il ve ilçelere gidebilecek imkanlar bulması, diğer öğrencilere göre kendilerini geliştirebilme imkanlarının fazla olması ve daha zengin yaşantılarının olması etkilidir.

Öğrenciler, anadilleri farklı olduğu için okuldan eve geldiklerinde ya da evden okula geldiklerinde konuşurken bocalamakta, genelde iki dildeki kelimelerle ekleri birbirine karıştırarak konuşmaktadır. Dolayısıyla ortaya Kürtçeleştirilmiş bir Türkçe çıkmaktadır. Öğrenciler yaşadıkları karmaşanın etkisiyle Türkçe’yi doğru, etkili ve güzel konuşamamaktadır. Öğrencilerin kırsal bölge dışına çıkamadıkları ve ailelerinde, çevrelerinde de Türkçe pek konuşulmadığı için öğrencilerin kelime hazneleri yeteri kadar gelişmemekte, öğrenciler kullandıkları yanlış kelimeleri, yanlış ifadeleri, kelimelere getirdikleri yanlış ekleri düzeltememektedirler. Konuşma problemleri yalnızca öğretmenin çabasıyla okulda çözülememektedir. Öğretmenler belirli bir zamandan sonra (okul saatleri dışında) yetersiz kalmaktadır.

En az yazma sorunu, ilçe merkezindeki okulda görülmüştür. Bu durumun nedeni öğrencilerin konuşmalarının yazılarına da yansması olabilir. Doğru kelime ve eklerle konuşabilen öğrenciler, doğru kelime ve eklerle yazmayı da öğrenir. Bu durum da yazma sorunlarını en aza indirir.

En az yazma sorununun ilçe merkezindeki okulda görülmesinin bir diğer nedeni de bu okuldaki imkanların daha gelişmiş olması (daha fazla materyal olması gibi) ve öğretmenlerle öğrencilerin doğru yazma konusunda itinalı davranmaları olabilir. Ancak bu konuda aile ve çevrenin etkisinin de çok önemli olduğunu unutmamak gerekir.

Yazma sorunları, örneklem dahilindeki okullar arasında en fazla beldede yer alan YİBO statüsündeki okulda görülmüştür. Daha sonra sırasıyla köy okulunda ve merkez köy okunda görülmüştür.

Yapılan araştırmalar sonucu öğrencilerde yazma ile ilgili en fazla cümle başında büyük harf kullanmama, paragrafların belirtilmemesi ve yanlış harf/ek yazılması sorunları görülmüştür. Cümle başında büyük harf kullanmama ve paragrafları belirtmeme öğrencilerin doğru yazmaya gerektiği kadar önem vermemesinden, öğretmenlerin yeteri kadar yazı-dikte çalışmaları yapmamalarından; öğrencilerin kelimelere yanlış harf getirmesi de konuşmaların yazıya yansımından kaynaklanabilir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin konuşma ve yazma problemleri konusunda birbirlerine benzer düşüncelere sahip oldukları, bu problemlerin nedenleri konusunda bazı düşüncelerin farklı olduğu görülmüştür.

Yapılan araştırmalarla ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinde karşılaşılan konuşma ve yazma sorunlarının birbirini karşılıklı etkilediği görülmüştür. Öğrencinin konuşması ne kadar gelişmiş ve doğru olursa yazması da o kadar gelişmiş ve doğru olmaktadır. Aynı şekilde öğrencinin konuşmasındaki eksikleri ve yanlışları yazısına da yansımaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına ve yorumlarına dayalı ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1.SONUÇ

Bu araştırmanın bulgularına göre tespit edilen sonuçlar şu şekildedir.

1. Araştırma yapılan örneklem grubundaki öğrencilerden alınan ses kayıtlarına göre elde edilen konuşma sorunları :

- Konuşurken zorluk çekme
- Sesleri/kelimeleri yanlış telaffuz etme
- Sözcüklere ek getirmeme ya da yanlış ek getirme
- Ses tonunun yüksek ya da alçak olması
- Sınırlı sayıda sözcük kullanımıdır.

2. Araştırma yapılan örneklem grubundaki öğrencilerin gözlemlenmesi sonucu elde edilen konuşma sorunları :

- Yerel ağızla konuşma sonucu kelimelerin yanlış telaffuz edilmesi
- Kavrayış eksikliği (Kelime haznelerinin darlığına bağlı olarak kelimeleri eksik cümleler kurma ve yanlış kelimeler kullanma)
- Ses tonunun alçak ya da yüksek olması
- Gereksiz kelimeler kullanma
- Konuşmakta zorlanma, duraksamadır.

3. Araştırma yapılan örneklem grubundaki öğretmenlerle görüşülmesi sonucu elde edilen konuşma sorunları :

- Yanlış sözcük/ek kullanımı
- Türkçe'yi eksik ve hatalı kullanma
- Yetersiz sayıda sözcük kullanımıdır.

4. Tüm verilere göre tespit edilen konuşma sorunları :

- Konuşurken zorluk çekme
- Kelimeleri yanlış telaffuz etme / Türkçe'yi eksik ve hatalı kullanma
- Yanlış sözcük/ek kullanımı, kullanılan sözcüklere ek getirmeme ya da yanlış ek getirme
- Gereksiz sesler/kelimeler kullanma
- Öğrencilerin ses tonunun yüksek ya da alçak olması
- Sınırlı/yetersiz sayıda sözcük kullanımıdır.

5. Örneklem grubundaki öğretmenlere göre öğrencilerde görülen konuşma sorunlarının nedenleri:

- Ailede farklı dil konuşulması (anadil farklılığı)
- Çevrede farklı bir dil konuşulması
- Görsel öğelerin yetersizliği
- Sosyo-ekonomik düzey
- Öğrencilerin kırsal bölge dışına çıkamaması (Zengin yaşantılarının olmaması)
- Ağız-şive farklılıkları
- Kelime hazinelerinin yetersiz olması
- Öğrencilerin okul öncesi eğitim almamış olmasıdır.

6. Açıktan, Atatürk, Dereyolu İlköğretim Okulu ve Kavakbaşı YİBO üçüncü sınıf öğrencilerinin özet çalışmalarında görülen yazma sorunları:

- Eksik harf/hece/kelime yazma
- Fazla harf/hece/kelime yazma

- Yanlış harf/ek yazma
- Cümle başında büyük harf kullanmama
- Özel isimlerin ilk harfini büyük yazmama
- Noktalama işaretlerini kullanmama
- Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma
- Paragrafları belirtmeme
- Kenar aralıklarına dikkat etmeme
- Birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma
- Ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazmadır.

7. Açıklan, Atatürk, Dereyolu İlköğretim Okulu ve Kavakbaşı YİBO üçüncü sınıf öğrencilerinin dikte çalışmalarında görülen yazma sorunları:

- Eksik harf/hece/kelime yazma
- Fazla harf/hece/kelime yazma
- Yanlış harf/ek yazma
- Cümle başında büyük harf kullanmama
- ‘-‘ (kesme) işaretini yanlış kullanma ya da kullanması gereken yerde

kullanmama

- Noktalama işaretlerini kullanmama
- Noktalama işaretlerini yanlış ya da fazla kullanma
- Birleşik yazılması gereken heceyi/harfi ayrı yazma
- Ayrı yazılması gereken heceyi/harfi birleşik yazmadır.

8. Örneklem grubundaki öğretmenlere göre öğrencilerin yaşadıkları yazma sorunlarının nedenleri:

- Öğrencilerin iki dilin etkisi altında kalmaları (Ailede ve çevrede farklı bir dil konuşulması)
- Türkçe’yi güzel ve akıcı konuşamamalarının öğrencilerin yazılarına da yansması
- Görsel öğelerin yetersizliği
- Öğrencilerin gerekli çalışmaları yapmamaları

- Öğrencilerle yeteri kadar ilgilenilmemesi (aile ve öğretmenlerinin çocuklarla az ilgilenmesi)
- Öğrencilerin kelime dağarcığının ve bilgi haznelerinin gelişmemiş olması
- Öğrencilerin okul öncesi eğitim almamış olması ve ince motor kaslarının gelişmemiş olmasıdır.

5.2. ÖNERİLER

Bu bölümde çözüm önerileri araştırmanın alt problemlerine göre sınıflandırılarak belirtilmiştir. Ayrıca çalışmanın bu bölümünde, araştırmacılara da çalışma konusuna benzer araştırılabilir konular ‘Araştırmacılara Öneriler’ başlığı altında belirtilmiştir.

5.2.a. Konuşma Problemleri İçin Çözüm Önerileri

Konuşma problemlerinin en aza indirilmesi için;

1. Öğrenciler kitap okumaya yönlendirilmelidir.
2. Öğrenciler dersleri ile ilgili araştırma yapmaya teşvik edilmelidir.
3. Derslerde konuşma örnekleri çoğaltılmalıdır. Öğrencilerin konuşmaları yalnızca sorulan sorulara verilen cevaplarla sınırlı kalmamalıdır.
4. Öğrenciler için akıcı ve düzgün konuşma ortamları hazırlanmalıdır. Öğrencilerin okullarda, il, ilçe vb. yerlerde yapılan yarışma, turnuva gibi sosyal faaliyetlere katılımları sağlanmalıdır.
5. Öğretmenler, öğrencilerin daha etkili oldukları bir ders ortamı yaratmalıdırlar.
6. Öğretmenler, öğrencilerin dil ve imla yanlışlarını, yanlış anlamda kullandıkları sözcükleri anında düzeltmelidirler.
7. Öğretmenler ders ile ilgili materyalleri, özellikle görsel öğeleri etkili bir şekilde kullanmalıdır.
8. Ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde görev yapan öğretmenlere Türkçe öğretimi ve bu bölgelerdeki öğrencilerde yaşanan konuşma sorunları ile ilgili seminerler verilmelidir.
9. Okul öncesi eğitim kurumları yaygınlaştırılmalıdır.

5.2.b. Yazma Problemleri İçin Çözüm Önerileri

Yazma problemlerinin en aza indirilmesi için;

- 1.Öğrencilere bol bol dikte çalışması yaptırılmalıdır.
- 2.Öğretmenler bazı dersleri yazma çalışmalarına ayırmalı ve bu derslerde öğrencilere farklı yazma etkinlikleri yaptırmalıdır.
- 3.Öğrencilerin yazma sorunları anında düzeltilmelidir.
4. Doğru ve güzel yazılan yazılar sınıf panolarında sergilenmeli, bu çalışmaları yapan öğrenciler pekiştirilmelidir.
5. Öğrenciler yazmaya cesaretlendirilmeli, zaman zaman ek yazma çalışmaları yapılmalıdır. Öğrenciler, yaşanan çevrede yapılan kompozisyon, şiir, mektup yazma vb. yarışmalara katılmaya cesaretlendirilmelidir.
- 6.Öğretmenler kendi yazılarıyla öğrencilere örnek olmalıdır.
- 7.Öğretmenler zaman zaman öğrencilerin defterlerini inceleyerek onlara gerekli dönütü vermelidir. Ayrıca öğretmenler, öğrencilere proje ödevleri ve performans görevlerinde tespit ettikleri yazım yanlışlarını belirtmelidir.
- 8.Öğrenciler kitap okumaya, imla kılavuzu ve sözlük kullanmaya teşvik edilmelidir.
9. Özellikle Türkçe derslerinde sınıf içi çalışmalar farklı materyallerle desteklenmelidir.
10. Öğretmenler öğrencilerin dilbilgisi ve yazım yanlışlarını en aza indirmek için farklı değerlendirme çalışmalarına yer vermeli; zaman zaman öğrencilerin birbirlerinin yazılarını değerlendirmelerini, grupların karşılıklı değerlendirmelerini ve öğrencinin kendisini değerlendirmesini sağlamalıdır.
11. Özellikle Türkçe ders kitaplarında yer alan dilbilgisi çalışmalarının sayısı arttırılmalı ve farklı dilbilgisi çalışmalarına da yer verilmelidir. MEB müfredatında yer alan dilbilgisi konuları geliştirilmelidir.

5.2.c. Araştırmacılara Öneriler

Araştırmacılar, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki;

1. İlköğretim birinci sınıflarda harflerin öğretiminde karşılaşılan yazma problemlerini,
2. Öğrenci velilerinde karşılaşılan konuşma problemlerini,
3. Öğrencilerin en fazla yanlış telaffuz ettikleri ve yazdıkları kelimeleri,
4. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin yazılı çalışmalarında karşılaşılan yazma sorunları ile ilgili çalışmalar yapmalıdırlar.

KAYNAKÇA

ALTINDAĞ, Murat. ‘Nitel Araştırma Teknikleri’. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2005.

ARIKAN ve Diğerleri. **The Golden Dictionary**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1998.

BELET, Dilek ve Şefik YAŞAR. ‘Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi,’ http://eku.comu.edu.tr/index/3/1/sdbelet_syasar.pdf, 2009.

BOZDOĞAN, Zülal. **Etkili Öğretmenlik Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2004.

CANBULAT, Ayşenur Kutluca. ‘Türkiye ve Almanya Anadili Öğretim Programlarının Karşılaştırılması’. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2004.

ÇALIŞKAN, Meral. ‘Ailenin Bazı Sosyo-Ekonomik Faktörlerinin Öğrencinin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi’. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.

ÇEÇEN, Mehmet Akif ve Ömer ÇİFTÇİ. ‘Milli Eğitim Şuralarında Türkçe’nin Eğitimi ve Öğretimi İle İlgili Görüş ve Kararlar,’ **Milli Eğitim**, Sayı 179, Yaz/2008.

ÇELENK, Süleyman. ‘İlkokuma Yazma Öğretiminde Aşamalı Bireşim Tekniğinin Etkinliği’. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1993.

ÇELENK, Süleyman. ‘Okul Dışı Etkilerin İlkokuma Yazma Öğretiminde Başarıya Katkısı’. Yayınlanmamış Araştırma. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi**, 2004.

ÇELENK, Süleyman. **İlkokuma-Yazma Programı ve Öğretimi**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2005.

ÇELENK ve Diğerleri. ‘Almanya ve Türkiye İlköğretim Okullarının Anadil Öğretiminde Konuşma ve Dinleme Becerilerine Yaklaşımları,’ XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, **Malatya İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi**, 2004.

DEMİR, Celal ve Mehmet YAPICI. ‘Anadili Olarak Türkçe’nin Öğretimi ve Sorunları,’ **Sosyal Bilimler** , Cilt:IX, Sayı:2, Aralık, 2007.

DEMİREL, Özcan. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2003.

Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. (Edit. :Ahmet ÇELEBİ) Konya: Bilgi Eğitim Merkezi Yayınları, 2006.

GÖĞÜŞ, Beşir. **Türkçe ve Yazın Eğitimi**. Ankara: Gül Yayınevi, 1978.

‘Güneydoğu’da Öğretmen Olmak’,

<http://forum.memurlar.net/topic.aspx?id=414414>, 2008.

‘İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’,

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html, 2009.

‘İlköğretim Okullarında Doğru Ve Güzel Yazı Yazma Çalışmaları’,

<http://www.bekirhoca.com/makaleler/makale.asp?id=79>, 2009.

İlköğretim Programları. (Edit. :Kasım KIROĞLU) Ankara: Pegema Yayıncılık, 2006.

KAHRAMANOĞLU, Sevilay. ‘İlköğretim Okulları Türkçe Programının Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ailelerin Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okulların 5. Sınıflarındaki Dilbilgisi Konularına Ait Hedef ve Davranışları Gerçekleşme Düzeyi’. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.

KARASAR, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** Ankara: Nobel Yayıncılık, 2005.

KAVCAR, Cahit. ‘Türkçe’nin Güncel Sorunları’,
http://www.turkceciler.com/turk_dili/turkcecinin_guncel_sorunlari.html, 2009.

KESGİNCİ, Şeniz. **Uygulamalı İlkokuma Yazma Öğretimi.** Ankara: Kök Yayıncılık, 2006.

KUŞ, Elif. **Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri.** Ankara: Anı Yayıncılık, 2007.

KOÇ, Sabri ve Güneş MÜFTÜOĞLU. **Konuşma ve Yazma Öğretimi.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2009.

KONROT, Ahmet. **Sözel Dil ve Konuşma Sorunları.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2009.

‘Milleaatimii’,
http://dogudabirverde.blogspot.com/2007_03_01_archive.html, 2007.

NAS, Recep. **Türkçe Öğretimi**. Bursa: Ezgi Kitabevi, 2003.

OĞUZKAN, Ferhan. **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi ve Sorunları**. Ankara: Şafak Matbaacılık, 1993.

ORAL, Günseli. **Yine Yazı Yazıyoruz**. Ankara: Pegema Yayıncılık, 2003.

‘Öğrencilerde Yazma Yetersizlikleri’,

http://www.piripasailkogretim.k12.tr/index.php?ind=reviews&op=entry_view&iden=18, 2009.

‘Öğretmenlerin Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ’,

<http://www.matematikcafe.net/ogretmenlerin-turkce-ogretiminde-karsilastigi-sorunlar-t-8485.html>, 2009.

Ölçme ve Değerlendirme. (Edit. :Ahmet ÇELEBİ) Konya: Bilgi Eğitim Merkezi Yayınları, 2006.

SAĞIR, Mukim. ‘İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi,’ **Türk Dili**, Ocak, 2002.

SEVER, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.

‘Sözel Dil ve Konuşma Sorunları’,

<http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1267/unite07.pdf>, 2009.

‘Türkçe’den Başka Bir Dil İle Eğitim’,

<http://turkoloji.cu.edu.tr/DIL%20SORUNLARI/akalin01.pdf>, 2009.

‘Türkçe Konuşacaksak Türkçe Konuşalım’,

<http://www.bekirhoca.com/makaleler/makale.asp?id=78&Türkçe>

Konuşacaksak Türkçe Konuşalım, 2009.

ÜNALAN, Şükrü. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2006.

YILDIRIM, Ali ve Hasan ŞİMŞEK. **Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınları, 2000.

YILDIRIM, Ali ve Hasan ŞİMŞEK. **Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınları, 2006.

YÜKSEL, Ayfer. ‘Ders Çalışma Tekniklerinin Öğrenci Başarısına Etkisi’. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1997.

EKLER**EK 1 : Görüşme Formu****EK 2 : Gözlem Formu****EK 3 : Yazma Çalışması Metni****EK 4 : Araştırma İçin Gerekli İzin ve Onaylar**

EK 1

Görüşme Formu

KONUŞMA VE YAZMA SORUNLARI GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu :

İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinde görülen konuşma ve yazma sorunları nelerdir?

Okul :

Tarih ve Saat (Başlangıç-Bitiş):

Görüşmecisi:

GİRİŞ

Merhaba, ben Neslihan ÖNDER. Mutki Açıkalan İlköğretim Okulu'nda sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Ayrıca Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde 'İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği' alanında Yüksek lisans öğrenimi görmekteyim. Yüksek lisans tezim için bir araştırma yapmaktayım ve sizinle okulunuz öğrencilerinde karşılaşılan konuşma ve yazma sorunları ile ilgili olarak konuşmak istiyorum. Özellikle Doğu Anadolu bölgemizdeki öğrenciler Türkçe'yi doğru ve akıcı kullanamamakta; doğru, akıcı konuşma ve yazmada problemler yaşamaktadır. Bu görüşmede amacım öğrencilerin karşılaştıkları dil (konuşma-yazma) sorunlarını tespit etmek ve onların Türkçe'yi daha etkili konuşmalarını, yazmalarını sağlamak, kendilerini ifade becerilerini geliştirmek, öğretmenleriyle ve yaşantılarında karşılaştıkları diğer insanlarla daha etkili iletişim kurmalarını sağlamak ve öğrencilerin başarı oranlarını arttırmaktır.

*Görüşme sürecinde söyleyeceklerinizi araştırmacı dışında kimse görmeyecektir ve araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğüm kişilerin isimlerini rapora yansıtmayacağım.

*Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

*Görüşmeyi izin verirsiniz kaydetmek istiyorum. Bunun size bir sakıncası var mı?

*Görüşmenin yaklaşık 15 dk. Süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirsiniz sorularına başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1.Öğrencilerinizde karşılaştığınız konuşma ve yazma problemleri nelerdir?

*Konuşma Problemleri

*Yazma Problemleri

2.Sizce öğrencilerde görülen konuşma ve yazma problemlerinin nedenleri nelerdir?

3.Öğrencilerde görülen konuşma ve yazma problemlerinin önlenmesi ya da azaltılabilmesi için neler yapılmalıdır?

EK 2

Gözlem Formu

GÖZLEM FORMU

Amac

Bu gözlemin amacı ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları konuşma sorunlarını ortaya çıkarmaktır.

Araştırma Soruları

1.Öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunları nelerdir?

Veri Toplama

İlköğretim 3. sınıf düzeyinde, herhangi bir derste öğrencilerin konuşmalarını dinlemek ve buna göre öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunlarını belirlemek için örneklem dahilindeki her okulda ikişer ders gözlenecektir. Aşağıda yer alan boyutlara göre alınacak notlar yanında, öğrencilerde karşılaşılan konuşma sorunlarını kaydetmek için bir ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Araştırma verisi, sınıf ortamında toplanacaktır.

1. Yerel Ağızla Konuşma: Sözcükleri yetiştikleri çevrenin ağızındaki seslerle söylerler.

2. Anlatımda Yetersizlik: Konu üzerinde kısa konuşurlar; söyleyeceklerini tam bildiremezler. Tümceleri kimi zaman yarım bırakırlar, kimi zaman da bozuk tümce söylerler.

3. Kavrayış Eksikliği (Kelime Haznelerinin Darlığına Bağlı): Konuşulan ya da kendisine sorulan konu üzerinde yeterli bilgisi, izlenimi, deneyi olmayabilir. Bunun sonucu olarak konuyu yanlış anlayabilirler ya da hiç anlamazlar. Kimi zaman başka alana kaydırıp ilgisiz sözler söylerler.

4. Gereksiz Sözcükler Kullanma: Öğrencinin konu üzerinde söyleyecek sözü olmamasından ileri gelebilir.

5. Ses Tonunun Alçak ya da Yüksek Olması: Konuşmaları toplulukça işitilmez. Kimileri yeterinden çok bağırır, kimileri de anlaşılmayacak kadar sessiz konuşur. Heyecanları, deneme yetersizlikleri dolayısıyla, seslerini dinleyici kitlesine göre ayarlayamazlar.

6. Konuşmada Zorlanma, Duraksama: Konuşurken tutukluk yaşarlar. Kelimeleri söylemede zorluk çekerler. Öğrencilerden bazıları çok ağır konuşabilir, bazıları da ‘ıı, şey şey...’ diyerek konuşabilir.

Gözlem Notlarının Analizinde Kullanılacak Kodlama Listesi

Aşağıda yer alan kodlar, gözlemi yapan kişinin sınıf içerisinde öncelikle dikkat etmesi gereken boyutları daha belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu kodlar gözlem sürecinde elde edilen verilere göre gözden geçirilebilir, ekleme ve çıkarma yapılabilir.

Öğrencilerin Konuşma Sorunları

Yerel Ağız

Yetersiz Anlatım

Kelime Haznesi

Gereksiz Sözcük

Ses Tonu

Zorlanma

EK 3

Yazma Çalışması Metni

İNATÇI KEÇİLER

Bir köprüde karşılaşmış

İki inatçı keçi

Hep huysuzluk inatçılık

Bu keçilerin suçu

Büyük keçi demiş:

-Yol ver önce ben geçeceğim

Küçük keçi demiş:

-Verirsem öleceğim.

Tam köprünün ortasında

İki keçi toslaşmış

İkisi de suya düşmüş

Bunu görenler şaşmış

Keçilerin inatçısı suya düşer boğulur

İnsanların inatçısı

Kimbilir ki ne olur?

EK 4

Araştırma İçin Gerekli İzin ve Onaylar

İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ' NE
MUTKİ

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. Yüksek lisans tezi araştırma konum 'Bitlis İli İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştıkları Konuşma ve Yazma Sorunları 'dır.Öğrencilerin karşılaştıkları konuşma ve yazma sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek için aşağıda belirtmiş olduğum okulların üçüncü sınıf öğrencilerine gözlem, yazma çalışması ve ses kaydı yapmam, üçüncü sınıf öğretmenleriyle de görüşmeler yapmam gerekmektedir. Bu etkinlikleri yaparken belirttiğim okullarda eğitim ve öğretimde herhangi bir aksama yaşanmayacaktır.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

15 / 04 / 2009

Neslihan ÖNDER

OKULLAR

- 1.Açıkalın İlköğretim Okulu
- 2.Atatürk İlköğretim Okulu
- 3.Dereyolu İlköğretim Okulu
- 4.Kavakbaşı Yibo

T.C.
MUTKI KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.4.13.05.01-02/779
Konu :Araştırma

08/04/2009

KAYMAKAMLIK MAKAMINA

İlçemiz Açıkalan İlköğretim Okulunda Sınıf öğretmeni olarak görev yapan Neslihan ÖNDER Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans yaptığından, yüksek lisans tezi araştırma konusu Doğu Anadolu Bölgesi'nde Öğrenim Gören İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin karşılaştıkları konuşma ve yazma sorunları İlçemiz'inde örneği olduğundan adı geçen öğretmen aşağıda belirtilen okullarımızda üçüncü sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları konuşma ve yazma sorunlarını tespit etmek gözlem, yazma çalışması, ses kaydı ve üçüncü sınıf öğretmenleri ile görüşmeler yaparak bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek için 17.04.2009 tarihinde izinli sayılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mutluk ÖZDEN
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
17/04/2009

Hacı UZKÜCÜ
Kaymakam

S. No	Adı Soyadı	Görevli Olduğu Okul	Görevli Olduğu Tarih
1	Neslihan ÖNDER	Açıkalan İ.Ö.O.	17.04.2009
2	Neslihan ÖNDER	Atatürk İ.Ö.O.	17.04.2009
3	Neslihan ÖNDER	Dereyolu İ.Ö.O.	17.04.2009
4	Neslihan ÖNDER	Kavakbaşı YİBO	17.04.2009